

Nota van Antwoord zienswijzen
Besluiten en MER gaswinning N05-A

01 - 06 - 2022

Kenmerk: 22219846

Inhoudsopgave

ALGEMEEN	3
1 PLANMATIG BEHEER (BELEID)	4
2 BODEMDALING	18
3 BODEMTRILLINGEN/BEWEGINGEN/AARDBEVING EN EVENTUELE SCHADE ALS GEVOLG DAARVAN	19
4 SCHEEPSVAART(VEILIGHEID)	22
5 ZICHTHINDER (HORIZONVERVUILING)	26
6 RECREATIE EN/OF ECONOMIE	27
7 VISSERIJ	29
8 NATUUR EN MILIEU	30
9 OVERIG	41
BIJLAGE ZIENSWIJZENINDEX	53

Algemeen

Van vrijdag 23 april 2021 tot en met donderdag 3 juni 2021 lagen het ontwerpinstemmingsbesluit, de ontwerpvergunningen en het milieueffectrapport betreffende de gaswinning N05-A ter inzage. Een ieder kon gedurende deze termijn een zienswijze inbrengen.

Op de stukken zijn binnen de inspraaktermijn in totaal 373 zienswijzen binnengekomen (waarvan 50 uniek). De zienswijzen zijn integraal opgenomen in een inspraakbundel, deze is te downloaden van www.bureau-energieprojecten.nl.

De ontvangen zienswijzen zijn geregistreerd. Aan de indieners is een ontvangstbevestiging gezonden met daarin een registratienummer. Ook hebben indieners een brief gekregen om hen te attenderen op de publicatie van voorliggende Nota van Antwoord, ook hierin is het registratienummer opgenomen. Met de opzoektabel in de inspraakbundel (pagina's 8 t/m 17) kan bij het ontvangen registratienummer het bijbehorende zienswijzenummer worden opgezocht.

In voorliggende Nota van Antwoord geeft de minister van Economische Zaken en Klimaat van Nederland een reactie op de ontvangen zienswijzen. Hierbij zijn gelijklopende zienswijzepunten geclusterd en voorzien van één antwoord. In onderstaande tabellen is aangegeven welke zienswijzenummers geclusterd zijn. Het kan voorkomen dat een ingediende zienswijze uit meerdere zienswijzepunten bestaat, in dat geval komt het zienswijzenummer meerdere malen in de tabellen voor. In de bijlage van deze nota is een tabel opgenomen waarin indieners aan de hand van hun zienswijzenummer kunnen nagaan in welke zienswijzen een antwoord op hun zienswijze is gegeven.

Deze Nota van Antwoord wordt zowel in het Nederlands als het Duits gepubliceerd. Indien de betekenis van de Duitse versie afwijkt van de Nederlandse versie, dan is de Nederlandse versie doorslaggevend.

1 Planmatig beheer (beleid)

#	Zienswijzenummer	Zienswijze
1	202100007, 202100010, 202100035, 202100036, 202100037, 202100041, 202100045, 202100046, 202100050, 202100055, 202100056, 202100075, 202100077, 202100081, 202100085, 202100108	Indieners zijn van mening dat gaswinning niet noodzakelijk of zelfs ongewenst is in deze tijd van klimaatverandering en energietransitie. Zij vragen of gaswinning wel in lijn is met het Nederlandse klimaatbeleid, het Nederlandse beleid om gasverbruik te verminderen en de verplichtingen vanuit de 'Urgenda-zaak'.
	Antwoord:	Het kabinet wil inderdaad zo snel mogelijk overgaan naar duurzame energie, dat blijkt ook uit de brief van de minister aan de Tweede Kamer van 30 mei 2018 (Kamerstukken II 2017-18, 33529, nr. 469). In deze energietransitie zal aardgas de komende decennia nog een belangrijke rol spelen. Omdat de gaswinning uit het grootste gasveld in Nederland (het Groningenveld) versneld wordt afgebouwd en aardgas de komende decennia nog nodig blijft voor de energievoorziening, blijft de aardgaswinning uit de kleine velden van belang. Het kabinet geeft de voorkeur aan gasproductie uit de kleine gasvelden in Nederland, daar waar dit veilig en verantwoord kan, boven import van aardgas. Dit is minder nadelig voor het klimaat en draagt bij aan de leveringszekerheid. Het heeft ook voordelen voor de energietransitie omdat kennis van de diepe ondergrond en kunde om die op een veilige wijze aan te boren behouden blijft, wat ook van belang is voor duurzame toepassingen als geothermie en de opslag van CO2 of waterstof.
2	202100036, 202100037, 202100041, 202100075, 202100077, 202100081	Indieners geven aan dat het vertrouwen in de Nederlandse overheid ondermijnd wordt door het afwijken van de Gebiedsagenda van het Waddengebied.
	Antwoord:	Het N05-A gasveld bevindt zich meer dan 7 km van de Waddeneilanden. Daarmee is de gaswinning in overeenstemming met strategieën voor diepe delfstoffen zoals opgenomen in de Gebiedsagenda.
3	202100036, 202100037, 202100041, 202100044, 202100045, 202100075, 202100077, 202100081	Indieners vinden dat er geen vergunning afgegeven mag worden voor de gaswinning tot 2060, aangezien die doorloopt tot het tijdperk dat er geen fossiele brandstoffen meer gewonnen mogen worden en er nog twee generaties een boorplatform voor de kust van Schiermonnikoog staat.
	Antwoord:	Het kabinet wil inderdaad zo snel mogelijk overgaan naar duurzame energie, dat blijkt ook uit de brief van de minister aan de Tweede Kamer van 30 mei 2018 (Kamerstukken II 2017-18, 33529, nr. 469). In deze energietransitie zal aardgas de komende decennia nog een belangrijke rol spelen. Omdat de gaswinning uit het grootste gasveld in Nederland (het Groningenveld) versneld wordt afgebouwd en aardgas de komende decennia nog nodig blijft voor de energievoorziening, blijft de aardgaswinning uit de kleine velden van belang. Het kabinet geeft de voorkeur aan gasproductie uit de kleine gasvelden in Nederland, daar waar dit veilig en verantwoord kan, boven import van aardgas. Dit is minder nadelig voor het klimaat en is beter voor de economie en leveringszekerheid. Het heeft ook voordelen voor de energietransitie omdat kennis van de diepe ondergrond en kunde om die op een

		veilige wijze aan te boren behouden blijft, wat ook van belang is voor duurzame toepassingen als geothermie en de opslag van CO2 of waterstof.
4	202100030	Indiener vindt dat er onvoldoende rekening is gehouden met de exportkabel van Gemini en wil garantie dat deze kabel niet beschadigd raakt. Indiener verzoekt tot het maken van een nieuwe afweging voor de kruising van Gemini-kabels waar de belangen van Gemini wel in zijn meegenomen. Het afsluiting van een 'crossing agreement' dient volgens indiener als voorwaarde opgenomen te worden in de vergunningen. Deze 'crossing agreement' moet voldoende garanderen dat er geen nadelige effecten zijn, zowel ten tijde van de aanleg van de pijpleiding als tijdens de resterende levensduur en de decommissioning van de kabels.
	Antwoord:	Gemini is gecontacteerd. Voor de kruising met de kabel wordt de standaard wijze van kruisen op de Noordzee toegepast. Ook zal een Crossing Agreement met Gemini afgesproken worden, waarin onderhoudswerkzaamheden deel van uitmaken.
5	202100045, 202100048	Indieners vinden dat er onvoldoende rekening is gehouden met de strengere milieuwetgeving in Duitsland terwijl de effecten hier wel plaatsvinden.
	Antwoord:	De impact van de activiteit op Duits grondgebied is meegenomen in het MER en de resultaten zijn geëvalueerd naar de Duitse normen. Er zal voor het Duitse grondgebied echter ook een MER (UVP) ingediend worden samen met een Rahmenbetriebsplan dat door een Duitse consultant opgesteld wordt. Dit UVP betreft de geëvalueerde boringen die onder Duits grondgebied geboord zullen worden.
6	202100045, 202100055, 202100077, 202100081	Indieners vinden dat de overheid belangen heeft bij de gaswinning. Zij stellen dat 90% van de gasbaten in de kas van de overheid vloeien. Daarnaast zijn indieners van mening dat het MER niet door een onafhankelijke partij is uitgevoerd.
	Antwoord:	Het MER is beoordeeld door de onafhankelijke Commissie m.e.r. In het MER worden de mogelijke effecten bepaald op basis van informatie uit wetenschappelijke studies. Vergunning komt tot stand via een wettelijke procedure die inspraak voor iedereen garandeert en kan worden onderworpen aan een rechterlijke toets.
7	202100007, 202100036, 202100037, 202100041, 202100044, 202100072, 202100075, 202100076, 202100080	Indieners zijn van mening dat er geen gas meer gewonnen moet worden maar er moet worden ingezet op duurzame alternatieven.
	Antwoord:	Het kabinet wil inderdaad zo snel mogelijk overgaan naar duurzame energie, dat blijkt ook uit de brief van de minister aan de Tweede Kamer van 30 mei 2018 (Kamerstukken II 2017-18, 33529, nr. 469). In deze energietransitie zal aardgas de komende decennia nog een belangrijke rol spelen. Omdat de gaswinning uit het grootste gasveld in Nederland (het Groningenveld) versneld wordt afgebouwd en aardgas de komende decennia nog nodig blijft voor de energievoorziening, blijft de aardgaswinning uit de kleine velden van belang. Het kabinet geeft de voorkeur aan gasproductie uit de kleine gasvelden in Nederland, daar waar dit veilig en verantwoord kan, boven import van aardgas. Dit is minder nadelig voor het klimaat en is beter voor de economie en leveringszekerheid. Het heeft ook voordelen voor de energietransitie omdat kennis van de diepe ondergrond en kunde om die op een veilige wijze aan te boren behouden blijft, wat ook van belang is voor duurzame toepassingen als geothermie en de opslag van CO2 of waterstof.
8	202100007, 202100040, 202100044, 202100046, 202100052, 202100053, 202100055, 202100078,	Indieners zijn tegen de gaswinning. Een deel van indieners is tegen de verlading van aardgas in Roodeschool en maakt zich zorgen dat deze verlading door blijft gaan zo lang de gaswinning voort duurt.

	202100080, 202100086, 202100087, 202100088, 202100108, 202100110, 202100111, 202100112, 202100433, 202100434	
	Antwoord:	De aardgascondensaatverlading in Roodeschool maakt geen onderdeel uit van deze vergunning. De verlading in het dorp is geen wenselijke situatie, maar dit project brengt hierin geen verandering. Mogelijk dat een langere scope voor condensaatverlading leidt tot een andere kosteneffectiviteit voor verplaatsing van de condensaatverlading, maar in het kader van deze vergunning kan de verplaatsing geen rol spelen. Dit jaar zal de vergunning voor de condensaatverlading worden geactualiseerd.
9	202100050, 202100075, 202100077	Indieners vinden dat de gaswinning in strijd is met het beperken van de CO2 uitstoot. Zij verwijzen hierbij naar het vonnis van 26 mei 2021 van Milieudefensie e.a. tegen Royal Dutch Shell.
	Antwoord:	Gaswinning is blijft nog nodig tijdens de energietransitie. Gaswinning, mits veilig en milieuverantwoord, heeft de voorkeur boven import van gas. Zie aanvulling MER hoofdstuk 1 en hoofdstuk 2.
10	202100075, 202100077	Indieners vinden dat de staat haar eigen verplichtingen niet nakomt en andere partijen in staat stelt onrechtmatig te handelen.
	Antwoord:	Gas blijft nog nodig tijdens de energietransitie. Gaswinning, mits veilig en milieuverantwoord, heeft de voorkeur boven import van gas. Zie aanvulling MER hoofdstuk 1 en hoofdstuk 2.
11	202100037, 202100041, 202100075, 202100081	Indieners zijn bezorgd dat de gaswinning zal leiden tot conflicten/spanningen tussen Nederland en Duitsland.
	Antwoord:	Afstemming tussen Nederland en Duitsland over het voornemen vindt plaats op meerdere niveaus. Hierbij wordt gebruik gemaakt van bestaande afspraken en worden, waar nodig, nieuwe afspraken gemaakt.
12	202100069, 202100085, 202100113	Indieners vinden dat er onvoldoende rekening is gehouden met Duitse goedkeuringsprocedures die nodig zijn voor het project en dat er alleen rekening is gehouden met procedures die gelden in Nederland. Bovendien kan volgens de indieners uit de plandocumenten niet worden afgeleid of de genoemde vergunningsaanvragen reeds zijn ingediend bij de verantwoordelijke Duitse autoriteiten.
	Antwoord:	In Duitsland is een UVP (m.e.r.) procedure gestart en verwacht wordt voor de zomer de UVP en het Rahmenbetriebsplan in te dienen. De Duitse UVP (m.e.r.) procedure omvat de gedeveierde putten die onder Duits grondgebied worden geboord.
13	202100086	35 jaar is een enorm lange tijdspanne. Wat tien jaar geleden door de overheden, maar niet door de inwoners van Roodeschool nog als 'de normaalste zaak van de wereld werd beschouwd', namelijk het overladen van aardgascondensaat in ketelwagons en 'gewoon werd vergund', gaan de ontwikkelingen tegenwoordig razendsnel. Vraag 18: hoe is het dan mogelijk dat er een vergunning wordt verleend voor aardgaswinning (en dus verlading van aardgascondensaat in Roodeschool) voor de komende 35 jaar?
	Antwoord:	De indiener stelt vragen bij de noodzaak voor het verlenen van een vergunning voor aardgaswinning van 35 jaar. Door de afvoer van het gas via de leiding van Noordgastransport (NGT) wordt bestaande infrastructuur gebruikt, wat de milieu-impact van het project op het gebied van gas afvoer minimaliseert. ONE-Dyas voert actief gesprekken met stakeholders over de effecten en de kansen van dit voortgezet gebruik. De

	<p>aardgascondensaatverlading in Roodeschool maakt geen onderdeel uit van deze vergunning. De verlading in het dorp is geen wenselijke situatie, maar dit project brengt hierin geen verandering. Mogelijk dat een langere scope voor condensaatverlading leidt tot een andere kosteneffectiviteit voor verplaatsing van de condensaatverlading, maar in het kader van deze vergunning kan de verplaatsing geen rol spelen. Dit jaar zal de vergunning voor de condensaatverlading worden geactualiseerd</p>
14 202100007	<p>Aardgas is alleen vergeleken met slechtere alternatieven (als steenkool) en wordt daardoor als een hele goede optie beschouwd, maar de vergelijking met betere, meer duurzame alternatieven wordt niet gemaakt.</p> <p>De indiener vindt dat aardgas ook vergeleken moet worden met meer duurzame energiebronnen.</p>
Antwoord:	<p>Aardgas is geen duurzame energiebron zoals wind- of zonne-energie. Echter, van alle niet duurzame energiebronnen is aardgas het minst vervuilend. Uit de Aanvulling MER, hoofdstuk 2 blijkt dat Nederland in de aankomende tijd aardgas nog steeds nodig heeft om in de energiebehoefte te voldoen. Daarom is in de Aanvulling MER, hoofdstuk 2, figuur 2.2 aardgas van N05-A vergeleken met vergelijkbare bronnen van energie, zoals gas uit Noorwegen, Rusland en LNG. Hierbij komt aardgas van N05-A beter uit de bus.</p>
15 202100053	<p>Daar de overheid ons doet geloven dat de gaswinning in het Groningenveld stopt, wint men in de Noordzee vrolijk verder. Dit gasveld maakt eveneens deel uit van het Groningenveld. De door de overheid geschetste contouren van het Groningenveld zijn in werkelijkheid namelijk vele malen groter.</p> <p>De indiener geeft aan dat dit gasveld onderdeel is van het Groningenveld, waar gaswinning stopgezet wordt.</p>
Antwoord:	<p>Het gas in de gasvelden binnen het winningsplan N05-A zit in een andere gesteentelaag dan het Groningengasveld. Bovendien ligt het N05-A gasveld door een aantal breuken bijna een kilometer dieper dan het Groningenveld en is de gaskwaliteit en reservoirdruk verschillend. Daarom is er geen enkele sprake van verbinding of beïnvloeding tussen de beide gasvelden. De gasvelden binnen het winningsplan N05-A maken dus geen onderdeel uit van het Groningenveld.</p>
16 202100085	<p>De aanleg van kabels naar het Duitse windparkplatform is onderworpen aan de Duitse bouwvergunningwet. De planningsdocumenten geven geen indicatie van de wettelijk conforme uitvoering van plan goedkeuringsprocedure volgens de Duitse wet - die hierbij uitdrukkelijk wordt berispt. Terwijl de zorgen met betrekking tot de stroomkabel in het milieuraapport zijn opgenomen, mist het onafhankelijke planproces de diepgang die nodig is om het kabelproject en de inbedrijfstelling en demontage onder meer natuurbehoud te kunnen beoordelen. De planningsgoedkeuringsprocedure volgens § 65 ev UVPG (Duitse m.e.r.) ontbreekt hier geheel. We vragen het bedrijf om de hiervoor benodigde procedure voor de goedkeuring van de planning af te ronden te initialiseren.</p> <p>De indiener vraagt de aanvrager om de planningsgoedkeuringsprocedure af te ronden.</p>
Antwoord:	<p>Voor het Duitse deel wordt een aanlegvergunning aangevraagd bij het NLWKN (afkorting van het Duitse Staatsagentschap van Nedersaksen voor waterbeheer, kustbescherming en natuurbehoud).</p>
17 202100113	<p>De indiener geeft aan dat het winningsgebied niet correct omschreven is in de aanvraagdocumenten, dat er een Natura 2000-test specifiek voor Borkum Rif uitgevoerd moet worden en dat de omschrijvingen over het onderwerp natuur tekort schieten met betrekking tot het Duits grondgebied.</p>
Antwoord:	<p>Voor de Duitse procedure (voor de gedeveerde boringen onder Duits grondgebied) is overleg geweest over de te gebruiken onderzoeksgegevens met het NLWKN (afkorting voor het Duitse Staatsagentschap van Nedersaksen voor waterbeheer, kustbescherming en natuurbehoud). Hier is overeenstemming over bereikt. De voorliggende vergunningsaanvraag moet voldoen aan Nederlandse wetgeving en daarom zijn voor deze MER en natuurtoets de Nederlandse eisen gevolgd. De impact</p>

	van de activiteiten zijn getoetst aan Duitse standaarden. Hiermee wordt voldaan aan de eisen van het Espoo-verdrag.
18 202100010	De indiener is van mening dat het project dat op Nederlands grondgebied wordt uitgevoerd ook impact heeft op Duits grondgebied en dat dit moet worden meegenomen in het MER.
Antwoord:	In het MER zijn de effecten in zowel Nederland als Duitsland beschreven. Daarnaast zal er een specifiek MER (UVP) voor het Duitse gedeelte ingediend worden samen met een Rahmenbetriebsplan dat door een Duitse consultant opgesteld wordt. Het UVP betreft de gedeveeerde boringen onder Duits grondgebied.
19 202100057	De indiener roept de overheid op om geen gas te winnen of andere industriële activiteiten te ontplooiën in beschermde gebieden.
Antwoord:	In MER, bijlage M9 is getoetst aan de effecten op de beschermde gebieden. Er is gebleken dat er geen belangrijke nadelige effecten zijn.
20 202100081	De indiener vindt dat het MER niet door een onafhankelijk bureau uitgevoerd is.
Antwoord:	Het MER is beoordeeld door de onafhankelijke Commissie m.e.r.. In het MER worden de mogelijke effecten bepaald op basis van informatie uit wetenschappelijke studies.
21 202100072	De indiener vraagt zich af wat 'blow-out' voor de aanvrager betekend en welke tegenmaatregelen getroffen kunnen worden.
Antwoord:	Een blow-out houdt in dat er gas langs en uit het boorgat doorbreekt naar het maaiveld. Er zijn diverse maatregelen om een blow-out te voorkomen, waaronder een Blow Out Preventer, een subsurface safety valve (ondergrondse veiligheidsklep) en doodpompapparatuur. Zie MER, deel 2, par 14.4. Bij brand op het platform worden de putten en de exportleiding afgesloten en worden de installaties op een veilige hoogte afgeblazen om de brand snel onder controle te krijgen.
22 202100072	De indiener vraagt zich af welke maatregelen vastgesteld zijn voor de veiligheid van mensen en dieren.
Antwoord:	Door het hele MER heen, is aandacht besteed aan de effecten op mensen en dieren. Met inachtneming van mitigerende maatregelen voor onderwatergeluid blijken er geen significante effecten te zijn.
23 202100055	De indiener zet vraagtekens bij het besluit van de Nederlandse overheid om door te gaan met gasexploitatie.
Antwoord:	Zie Aanvulling MER, hfdst 2, gaswinning is nog nodig tijdens de energietransitie.
24 202100057	De locatie van het rif ten opzichte van het boorplatform (en andere daarbij horende ontwikkelingen) klopt niet. Daarmee wordt ook de afstand overschat. De afstand is niet 1500 meter, maar slechts 745 meter van boorplatform tot zuidelijkste deel vergunde gebied. Wat OneDyas / Royal Haskoning hier feitelijk heeft gedaan is rekenen met het verste punt van het aan WWF vergunde gebied ten opzichte van het boorplatform, in plaats van het dichtstbijzijnde punt.
	De indiener geeft aan dat de afstand van het boorplatform tot de Borkumse rif onjuist is.
Antwoord:	ONE-Dyas heeft rekening gehouden met de inspraakreacties door de locatie van het platform naar het zuiden te verplaatsen buiten het gebied met stenen en verder van het oesterherstelproject.
25 202100044	De ontwerpvergunning voldoet niet aan de Agenda voor het Waddengebied 2050.
	De indiener vindt dat de ontwerpvergunning niet voldoet aan de Agenda voor het Waddengebied 2050.
Antwoord:	De effecten veroorzaakt door de activiteit van ONE-Dyas strekken zich niet uit tot de Waddenzee.
26 202100048	De opmerking "met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten" is helemaal

		<p>een gotspe. Het milieu rondom het platform wordt immers ernstig aangetast aangezien er grote hoeveelheden o.a. benzene worden geloosd waar de omliggende natuurgebieden/Waddenzee negatieve effecten van zullen ondervinden. Daarnaast zijn er inmiddels voldoende wel duurzame alternatieve voorhanden waaronder de realisatie van windmolenparken op zee. Op basis van bovenstaande punten blijkt geen sprake van groot maatschappelijk belang.</p> <p>De indiener geeft aan dat er geen sprake is van groot maatschappelijk belang.</p>
	Antwoord:	Gas blijft nog nodig tijdens de energietransitie. Gaswinning, mits veilig en milieuverantwoord, heeft de voorkeur boven import van gas. Zie aanvulling MER hoofdstuk 1 en hoofdstuk 2. In het MER deel 2 zijn de effecten op de omgeving en dieren beoordeeld, om de negatieve effecten zo laag mogelijk te houden, worden zo nodig mitigerende maatregelen genomen. Door toepassing van een actief koolstoffilter, worden emissies van schadelijke stoffen tot een minimum beperkt.
27	202100085	<p>De opvatting van ONE-Dyas dat aardgaswinning grote perspectieven biedt voor de toekomst is daarom niet alleen ecologisch en sociaal, maar ook economisch in strijd met de eisen over toekomstgericht handelen.</p> <p>De indiener vindt dat het project in strijd is met toekomstgericht handelen.</p>
	Antwoord:	Gas blijft nog nodig tijdens de energietransitie. Gaswinning, mits veilig en milieuverantwoord, heeft de voorkeur boven import van gas. Zie aanvulling MER hoofdstuk 1 en hoofdstuk 2.
28	202100085	<p>De Wet toetsing milieucontracten werd niet genoemd in het hoofdrapport dat onderwerp is van de procedure. De wet op de milieueffectrapportage vormt echter de wettelijke basis voor het uitvoeren van een project dat mer-plichtig is in Duitsland. Bovendien bevat deze wet voorschriften voor het planningsproces die hier direct moet worden toegepast. Het huidige milieueffectrapport vertoont dan ook een ernstige leemte die dienovereenkomstig moet worden verholpen.</p> <p>De indiener geeft aan dat de MER een leemte kent in het niet noemen van de Duitse Wet toetsing milieucontracten.</p>
	Antwoord:	De voorliggende vergunning moet voldoen aan Nederlandse wetgeving en daarom zijn voor deze m.e.r. de Nederlandse eisen gevolgd. De impact van de activiteiten zijn ook getoetst aan Duitse standaarden. Hiermee wordt voldaan aan de eisen van het Espoo-verdrag.
29	202100057	<p>Eerder in de zienswijze beargumenteren wij dat de Natuurtoets en andere onderhavige stukken niet de vereiste zekerheid hebben gegeven dat het project de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden niet zal aantasten, ook indien ter mitigatie de voorgestelde maatregelen worden genomen. Dan kan ingevolge art 2.8 lid 4 de vergunning alleen nog worden verleend als aan de in dat artikellid genoemde voorwaarden, samengevat als de ADC-toets, is voldaan. Met het oog op het voorgaande is dat niet het geval.</p> <p>De indiener vindt dat een ADC-toets nodig is om te zekerheid te geven dat de Natura 2000-gebieden niet aangetast zullen worden.</p>
	Antwoord:	De Commissie m.e.r. heeft beoordeeld dat de milieueffecten voldoende onderbouwd zijn. Er is - na het nemen van mitigerende maatregelen - geen sprake van significante effecten. Een ADC-toets is daarom niet aan de orde. Zie aanvulling MER, hfdst 1 Zie MER, deel 2, par 8.4 en 17.1 en 17.2
30	202100086	<p>En uitgerekend dit nieuwe gasveld draagt bij aan het verladen van aardgascondensaat in Roodeschool, voor de komende 35 jaar! Vraag 16: kunt u dit uitleggen?</p> <p>De indiener vraagt uitleg waarom dit project moet leiden tot verdere toekomstige verlading van aardgascondensaat in Roodeschool.</p>

Antwoord:	Door afvoer van het gas via de leiding van Noordgastransport (NGT) wordt bestaande infrastructuur gebruikt, wat de milieu-impact van het project op het gebied van gas afvoer minimaliseert. ONE-Dyas voert actief gesprekken met stakeholders over de effecten en de kansen van dit voortgezet gebruik. De aardgascondensaatverlading in Roodeschool maakt geen onderdeel uit van deze vergunning. De verlading in het dorp is geen wenselijke situatie, maar dit project brengt hierin geen verandering. Mogelijk dat een langere scope voor condensaatverlading leidt tot een andere kosteneffectiviteit voor verplaatsing van de condensaatverlading, maar in het kader van deze vergunning kan de verplaatsing geen rol spelen. Dit jaar zal de vergunning voor de condensaatverlading worden geactualiseerd
31 202100019	<p>Er wordt absoluut te weinig rekening gehouden met de niet-mensen! Hoezo wordt de mens en het geld voorop gesteld?</p> <p>De indiener vindt dat er te weinig rekening met fauna in het projectgebied gehouden wordt.</p>
Antwoord:	In het MER deel 2 zijn de effecten op de omgeving en dieren beoordeeld, om de negatieve effecten zo laag mogelijk te houden, worden waar mogelijk mitigerende maatregelen genomen.
32 202100048	<p>Gaswinning is geen duurzame vorm van energie opwekking zoals zon- en windenergie dat wel zijn waardoor de koppeling met de Wet natuurbescherming voor de onderbouwing van groot openbaar belang volstrekt misplaatst is. Dit is zeker het geval omdat de natuur nadelig wordt beïnvloed door lozingen van schadelijke/toxische stoffen en andere fysieke ingrepen in de natuur.</p> <p>De indiener vindt dat dit project geen groot openbaar belang heeft en de koppeling met de Wet natuurbescherming misplaatst is.</p>
Antwoord:	Gas blijft nog nodig tijdens de energietransitie. Gaswinning, mits veilig en milieuverantwoord, heeft de voorkeur boven import van gas. Zie aanvulling MER hoofdstuk 1 en hoofdstuk 2, In het MER deel 2 zijn de effecten op de omgeving en dieren beoordeeld, om de negatieve effecten zo laag mogelijk te houden, worden zo nodig mitigerende maatregelen genomen. Door toepassing van een actief koolstoffilter, worden emissies van schadelijke stoffen tot een minimum beperkt.
33 202100010	<p>Het gebied "Borkumse Stenen" grenst direct aan de Duitse NSG "Borkum Riffgrund" en hoort daar natuurlijk ook bij. Deze biotoop wordt alleen gescheiden door de grens tussen Nederland en Duitsland. Bijgevolg kan voor het gebied Borkumse Stenen worden uitgegaan van een soortinventarisatie vergelijkbaar met die van de NSG "Borkum Riffgrund" en moet daarom worden opgenomen in het Natura 2000-netwerk. In afwachting van toetsing Rijksoverheid of het gebied wordt aangewezen als zelfstandig Natura 2000- of EMR-gebied en de daarbij in acht te nemen regelgeving.</p> <p>De indiener vindt dat het Duitse natuurgebied Borkum Riffgrund opgenomen moet worden als Natura-2000 gebied en als dat gebeurt, dan moet de regelgeving daarbij in acht genomen worden.</p>
Antwoord:	De vergunningaanvraag moet beoordeeld worden aan de hand van het wettelijk kader zoals dat geldt ten tijde van de indiening van de aanvraag. Het gebied "Borkumse Stenen" is niet aangewezen als Natura-2000 gebied, maar valt onder de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM). Met deze vergunning kunnen geen nieuwe of andere gebieden worden aangemerkt als Natura-2000.
34 202100055	<p>Het ontwerpbesluit voor het gaswinningsproject NO5-A ziet op het tracé van het nieuw aan te boren en te exploiteren gasveld NO5-A tot aan het gasverwerkings- en pompstation van Noord Gas Transport (hierna: NGT) in Uithuizen. Het transport via ondergrondse pijpleidingen van aardgascondensaat vanaf dit station tot aan het overlaadstation in Roodeschool waar het condensaat in tankwagens wordt overgepompt (om</p>

	<p>vervolgens per spoor naar het bottleneck-gebied bij Rotterdam te worden vervoerd) wordt buiten de scope van het ontwerpbesluit gehouden. Exploitatie van gasveld N05-A heeft tot gevolg dat overslag van aardgascondensaat wezenlijk zal worden geïntensiveerd. Hier ben ik het niet mee eens, dit is voor mij en mijn mededorpsbewoners volstrekt onacceptabel. Ik, evenals alle inwoners van Roodeschool, hebben er recht op om te weten wat de consequenties zijn van het voorgenomen ontwerpbesluit op de leefbaarheid, overlast als gevolg van intensivering condensaatoverslag en risico's om mogelijke incidenten met verstrekkende gevolgen.</p> <p>De indiener geeft aan meer informatie te willen ontvangen over de consequenties van overlast en risico's als gevolg van intensivering van condensaatoverslag bij het overlaadstation in Roodeschool.</p>
Antwoord:	Het overlaadstation valt niet onder deze procedure, maar is bestaande infrastructuur. De condensaatverlading moet worden uitgevoerd in overeenstemming met kaders en voorschriften van de bestaande vergunning voor het overlaadstation. De vergunning voor het N05 project brengt hierin geen verandering.
35 202100044	<p>In de MER staat dat door lozing van boorgruis en spoeling bodemdieren (dus schelpkokerwormen) in een straal van 105 meter doodgaan. Niet alleen komt er in dit gebied een productieplatform. Ook komen er twaalf boorputten en leidingen. Onduidelijk is waar de putten worden geslagen.</p> <p>De indiener geeft aan het onduidelijk te vinden waar de putten geslagen worden.</p>
Antwoord:	Gezien de natuurwaarden van de Borkumse stenen en de nabijheid van het oesterherstelproject heeft ONE-Dyas besloten af te zien van lozing en niet alleen het oliehoudende boorgruis en -spoeling, maar ook het boorgruis en -spoeling op waterbasis af te voeren. De putten worden geboord ter plaatse van het platform.
36 202100044	<p>In de MER staat: "Er worden geen beschermde soorten of habitattypen direct of indirect door het plaatsen van het productieplatform beïnvloed omdat de locatie van het platform buiten de beschermde Natura 2000-gebieden ligt." Hoewel dus meerdere rapporten en ook de natuurtoets erkennen dat het hier om een gevoelig gebied gaat, is er geen belangrijke beïnvloeding omdat de locatie van het platform zich buiten de beschermde Natura2000-gebieden ligt. Het gebied moet volgens ons worden beschouwd als Natura-2000-gebied en de bescherming krijgen die daarbij hoort, boven economische belangen. Wat het effect van boorputten en bijvoorbeeld bodemdaling en vertroebeling/vervuiling is op riffen is niet onderzocht. Daarnaast staat nergens waar de andere boorputten komen. Die kunnen dus in het gevoelige habitatype komen te liggen.</p> <p>De indiener vindt dat het projectgebied beschouwd moet worden als Natura-2000-gebied.</p>
Antwoord:	De effecten van de activiteit op de directe omgeving zijn beoordeeld, rekening houdend met de bijzondere natuurwaarde van het gebied. Om deze reden is de locatie van het platform naar het zuiden verplaatst. Alle putten worden geboord ter plaatse van het platform. Ook heeft ONE-Dyas ervoor gekozen het boorgruis en boorspoeling af te voeren. De vergunningaanvraag moet beoordeeld worden aan de hand van het wettelijk kader zoals dat geldt ten tijde van de indiening van de aanvraag. Het gebied "Borkumse Stenen" is niet aangewezen als Natura-2000 gebied, maar valt onder de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM). Met deze vergunning kunnen geen nieuwe of andere gebieden worden aangemerkt als Natura-2000
37 202100010	In dit onderdeel van de MER-voorstelnota N05-A worden de activiteiten opgesomd waarvan wordt verwacht dat ze gevolgen hebben voor de natuur.

	<p>Deze lijst moet worden aangevuld met:</p> <ul style="list-style-type: none"> • afstoppen van het boorgat; • Exploitatie van het boor- en productieplatform (schuren, onderhoud van het platform); • Verzakking. <p>De indiener vindt dat het afstoppen van het boorgat, exploitatie van het boor- en productieplatform en verzakking toegevoegd moeten worden aan de lijst van activiteiten waarvan wordt verwacht dat ze gevolgen hebben voor de natuur.</p>
Antwoord:	De effecten het afsluiten van putten en verwijdering van het platform zijn vergelijkbaar met de effecten van de aanleg. In geval van erosie zal extra steenstort worden aangebracht. De effecten van de erosie bij de poten van het platform zijn beschreven in MER, Deel 2 hoofdstuk 6.
38 202100086	<p>In het Coalitieakkoord 2010-2014 van de gemeente Eemshaven is het doortrekken van het personenvervoer naar de Eemshaven opgenomen; daaraan is ook gekoppeld de verplaatsing van het NS-station naar de westrand van Roodeschool. Daarnaast wordt in dit Coalitieakkoord ingezet op het behoud van de leefbaarheid in de dorpen. De locatie van het huidige verlaadstation is daar beleidsmatig (bouwen op de plaats van het vrijkomende NS-station) en technisch (spoorafakking) mee verbonden. Verkenning naar de mogelijke alternatieven voor verplaatsing van de overslaglocatie past bij het beleid om de ruimtelijke structuur van Roodeschool te verbeteren. In 2017 is het personenstation verplaatst naar buiten het dorp. De verkenning naar de mogelijke alternatieven voor verplaatsing is uitgevoerd, maar de verplaatsing is niet gerealiseerd. Terwijl het in het coalitieakkoord is opgenomen. Volgens minister Wiebes hebben partijen zitten slapen.</p> <p>Vraag 27: bent het u met ons eens dat de partijen hebben zitten slapen?</p> <p>De indiener geeft aan dat de voorgenomen verplaatsing van het overlaadstation niet gerealiseerd is.</p>
Antwoord:	De aardgascondensaatverlading in Roodeschool maakt geen onderdeel uit van deze vergunning. De verlading in het dorp is geen wenselijke situatie, maar dit project brengt hierin geen verandering. Mogelijk dat een langere scope voor condensaatverlading leidt tot een andere kosteneffectiviteit voor verplaatsing van de condensaatverlading, maar in het kader van deze vergunning kan de verplaatsing geen rol spelen. Dit jaar zal de vergunning voor de condensaatverlading worden geactualiseerd.
39 202100067	<p>In het kader van het MER zijn geen lopende inventarisaties uitgevoerd in het aangevraagde aardgaswinningsgebied. Een beoordeling van de situatie in het gebied is daarom slechts in beperkte mate mogelijk. In het MER wordt met name geen rekening gehouden met de Kaderrichtlijn Mariene Strategie. Hierbij moet worden opgemerkt dat de KRM in Duitsland, anders dan in Nederland, de territoriale zee omvat. Met de hier genoemde aspecten is in het huidige MER geen of slechts marginaal rekening gehouden, waardoor het MER als onvolledig moet worden beschouwd.</p> <p>De indiener beschouwt het MER als onvolledig omdat er geen lopende inventarisaties uitgevoerd zijn in het aangevraagde aardgaswinningsgebied, waardoor beoordeling van de situatie beperkt mogelijk is.</p>
Antwoord:	<p>Voor de Duitse procedure (voor de gedeveerde boringen onder Duits grondgebied) is overleg geweest over de te gebruiken onderzoeksgegevens. Hier is overeenstemming over bereikt.</p> <p>De voorliggende vergunningsaanvraag moet voldoen aan Nederlandse wetgeving en daarom zijn voor deze m.e.r. en natuurtoets de Nederlandse eisen gevolgd. De impact van de activiteiten zijn getoetst aan Duitse standaarden. Hiermee wordt voldaan aan de eisen van het Espoo-verdrag.</p> <p>In MER, bijlage M9, hoofdstuk 11 omvat de toets aan de KRM. Voor de Aanvulling MER zijn twee nieuwe rapporten gemaakt over de verspreiding en de impact van productiewater (bijlagen 1 en 2) die de impact van het productiewater ook getoets hebben aan de KRM.</p>
40 202100057	In het Noordzeeoverleg (NZO) van 19-5-2021 hebben alle partijen bevestigd dat de afspraken uit het Noordzeeakkoord (NZA) ook van toepassing zijn op de

		voorgenomen activiteit van OneDyas op de Borkumse Stenen. Op dit moment is het ontwerpbesluit niet conform de NZA afspraken.
		De indiener geeft aan dat het ontwerpbesluit niet conform is met de NZA afspraken.
	Antwoord:	Onduidelijk waar de indiener op doelt. Vergunnigen worden getoetst aan wettelijke normen. Bovenwettelijke maatregelen kunnen niet worden afgedwongen door middel van de vergunningvoorschriften. Het afvoeren van het boorgruis en het toepassen van een actief koolstoffilter zijn overigens bovenwettelijke maatregelen. Omdat deze nu onderdeel zijn van de aanvraag is toepassing van deze bovenwettelijke maatregelen geborgd. De activiteit is besproken in het NZO.
41	202100049	Indiener geeft aan dat de maatschappelijke verantwoordelijkheid van zowel de overheid als de drie partijen die de gaswinning willen uitvoeren in een kwetsbaar gebied over het hoofd is gezien. Het idee dat je alleen hoeft te voldoen aan de wettelijke regelgeving doet geen recht aan de verantwoordelijkheid die je boven wettelijk kunt nemen. Hierin vind de indiener de vergunningverlener en vergunningaanvrager nalatig.
	Antwoord:	Ter kennisgeving aangenomen
42	202100072	Indiener geeft aan dat eilandbewoners niet transparant geïnformeerd zijn over de gevolgen.
	Antwoord:	Er zijn meerdere gesprekken gevoerd met de burgermeesters van de eilanden, er is een projectwebsite en er zijn informatiemarkten gehouden om de bewoners van de eilanden in te lichten.
43	202100434	Indiener geeft aan dat in eerste instantie het overlaadstation in de Eemshaven gepland was.
	Antwoord:	Ter kennisgeving aangenomen
44	202100055	Indiener geeft aan het niet eens te zijn met het ontwerpbesluit en hoe deze tot stand gekomen is en is van mening dat niet ingestemd zou moeten worden met dit ontwerpbesluit.
	Antwoord:	Door afvoer van het gas via leiding van Noordgastransport (NGT) wordt bestaande infrastructuur gebruikt, wat de milieu impact van het project op het gebied van gas afvoer minimaliseert. ONE-Dyas voert actief gesprekken met stakeholders over de effecten en de kansen van dit voortgezet gebruik De aardgascondensaatverlading in Roodeschool maakt geen onderdeel uit van deze vergunning. De verlading in het dorp is geen wenselijke situatie, maar dit project brengt hierin geen verandering. Mogelijk dat een langere scope voor condensaatverlading leidt tot een andere kosteneffectiviteit voor verplaatsing van de condensaatverlading, maar in het kader van deze vergunning kan de verplaatsing geen rol spelen. Dit jaar zal de vergunning voor de condensaatverlading worden geactualiseerd.
45	202100050	Indiener vindt dat de economische uitvoerbaarheid van de voorgenomen aardgaswinning niet correct is berekend omdat de schade aan natuur niet wordt meegerekend. Het is niet wijs en slecht bestuur als het gewin van een enkel bedrijf boven het belang van allen gaat. Daardoor ontstaan er veel maatschappelijke lasten die de (maatschappelijke) baten te boven gaan.
	Antwoord:	De conclusie van de MER en de Natuurtoets en de Passende Beoordeling is dat er – met mitigerende maatregelen voor onderwatergeluid – geen significante effecten voor natuur en milieu optreden. Deze conclusie wordt onderschreven door de Commissie mer.
46	202100064	Met betrekking op Nr. 6 van het Wabo ontwerpbesluit stelt indiener dat in het bijzonder onduidelijk blijft: - volgens welke Nederlandse wetgeving en door welke Nederlandse instantie een vergunning om het platform te bouwen en te exploiteren met als doel de belangen van de scheepvaart te beschermen en onder afweging van de nodige veiligheidsmaatregelen optreedt, - hoe, wanneer en in welke vorm de betreffende deelname en het coördinatieproces plaatsvindt en door wie de coördinatie tussen landen wordt gecoördineerd, - hoe geborgd wordt dat de nodige beschikkingen in het vergunningsproces

	afdoende worden afgeleid en professioneel en conform de regelgeving wordt uitgevoerd.
Antwoord:	De minister van Economische Zaken en Klimaat is het bevoegd gezag voor alle besluiten met betrekking tot mijnbouw. De voorliggende besluiten hebben betrekking op de gevolgen voor milieu, natuur en veiligheid van de gaswinning. Voor wat betreft scheepvaartveiligheid win ik advies in bij Rijkswaterstaat en de Kustwacht. Het project ligt in binnen de grenzen van het Westereemsverdrag. In dit verdrag is ook de verdeling van de bevoegdheden tussen Nederland en Duitsland in het gebied geregeld. Het beoogde platform ligt aan de zijde van de verdragslijn, waar Nederland bevoegd is. In het verdrag zijn ook afspraken met betrekking tot het gezamenlijk belang van toegankelijkheid voor scheepvaart in het gebied. In recente overleggen tussen Rijkswaterstaat, EZK, de Kustwacht en de Generaldirektion Wasserstraßen und Schifffahrt (GDWS) is vastgesteld dat het van belang is om elkaar in een vroeg stadium te informeren over initiatieven binnen het verdragsgebied. Hiervoor zullen nadere afspraken worden gemaakt. In het Mijnbouwbesluit is een regeling opgenomen voor het plaatsen en de technische uitvoering van mijnbouwinstallaties, daarbij speelt op scheepvaartveiligheid een rol. De benodigde toestemmingen op grond van deze regeling zullen worden gevraagd als het platform technisch wordt uitgewerkt.
47 202100072	Net als in het verleden kregen bij MER's, inzendingen of holistische opposities of protesten van bouwprojecten de voorkeur aan economische projecten boven de mensen die in de Eemdelta en zijn aard woonden, zelfs in de zin van een niet-bouwvergunning. Hierbij is in gevallen bijna geen rekening gehouden met alle klimaatmissiegrondslagen of in verklaringen in geringe mate genegeerd. De indiener vindt dat er niet genoeg naar de lokale bevolking geluisterd wordt.
Antwoord:	De vergunningsaanvragen zijn getoetst aan de geldende wetten en regels. Instemming met de gaswinning, als dit veilig kan plaatsvinden, ligt in lijn met het huidige beleid van de overheid. Op basis van de ontvangen adviezen oordeelt de staatssecretaris dat er kan worden ingestemd met de vergunningen. Het is bestuurlijk niet juist een vergunning te weigeren de aanvraag voldoet aan alle vereisten en binnen de wettelijke regels valt. ONE-Dyas heeft het voornemen naar aanleiding van de ingezonden zienswijzen aangepast.
48 202100069	Op het Duitse grondgebied en dus ook in de NSG "Borkum Riff" zijn geen lopende onderzoeken / veldonderzoeken naar bovengenoemde onderwerpen uitgevoerd. Dit is door het NLWKN in een vroeg stadium van het scopingproces gecommuniceerd, maar is niet gespecificeerd in de scope van het onderzoek (MER). De presentaties en beoordelingen van de individuele beschermde goederen (planten, dieren) zijn daarom zeer algemeen, niet volledig en gebaseerd op oude en mogelijk onjuiste gegevens. Dit kan concreet worden toegelicht in de komende gesprekken over de bespreking van deze verklaring. De indiener geeft aan dat presentaties en beoordelingen van individuele beschermde goederen op de Borkumse Rif mogelijk onjuist zijn omdat er geen lopende onderzoeken uitgevoerd zijn.
Antwoord:	Voor de Duitse procedure (voor de gedeveerde boringen onder Duits grondgebied) is overleg geweest over de te gebruiken onderzoeksgegevens met het NLWKN. Hier is overeenstemming over bereikt.
49 202100086	Terwijl het dorp bijna aan de vooravond staat van een energietransitie, wordt in de dorpskom nog 35 jaar aardgascondensaat verladen. Vraag 17: hoe denkt u dat dit overkomt bij inwoners van Roodeschool? De indiener stelt vragen bij de publieke acceptatie van het project.
Antwoord:	Het overlaadstation valt niet onder deze procedure, maar is bestaande infrastructuur. De condensaatverlading moet worden uitgevoerd in overeenstemming met kaders en voorschriften van de bestaande vergunning voor het overlaadstation. De vergunning voor het N05 project brengt hierin geen verandering.
50 202100072	Vaak ontbrandt Gas, welke mankracht en welke middelen staan u ter beschikking in gevolg van een uitbarsting?

		De indiener vraagt zich af welke tegenmaatregelen er zijn mocht gas uitbreken als gevolg van een blow-out.
	Antwoord:	Er zijn diverse maatregelen om een blow-out te voorkomen, waaronder een Blow Out Preventer, een subsurface safety valve en doodpompapparatuur. Zie MER, deel 2, par 14.4. Bij brand op het platform worden de putten en de exportleiding afgesloten en worden de installaties op een veilige hoogte afgeblazen om de brand snel onder controle te krijgen
51	202100050	Van de overheid kan je verwachten dat zij zich met name aan de Algemene Beginselen van behoorlijk bestuur houdt. Een gasboring toestaan terwijl daar erg veel maatschappelijke onrust over bestaat is geen behoorlijk bestuur.
		De indiener vindt dat de overheid zich met dit project niet op een juiste bestuurlijke wijze gedraagt.
	Antwoord:	De vergunningsaanvragen zijn getoetst aan de wetten en regels. Instemming met de gaswinning, als deze veilig kan plaatsvinden, ligt in lijn met het huidige beleid van de overheid. Op basis van de ontvangen adviezen oordeelt de staatssecretaris dat er kan worden ingestemd met de vergunningen. Het is bestuurlijk niet juist een vergunning te weigeren als de aanvraag voldoet aan alle vereisten en binnen de wetten en regels valt.
52	202100113	Verder zijn voorschriften voor de winning van grensoverschrijdende minerale afzettingen, met name de pro rata bepaling van winningsvergoedingen, evenals de goedkeuring van de energietoevoerkabel tussen het platform N05-A en het offshore windpark Riffgat vereist voordat de beslissingen worden genomen. in het Nederlandse deel van de Noordzee.
		De indiener geeft aan dat voorschriften voor de winning van grensoverschrijdende minerale afzettingen en goedkeuring van de energietoevoerkabel tussen het platform N05-A en offshore windpark Riffgat vereist voor projectbeslissing.
	Antwoord:	Er is in Nederland en Duitsland een vergunning aangevraagd voor de aanleg van de kabel. Voor de productie uit het veld worden vergunningen aangevraagd in Nederland en Duitsland.
53	202100010	Voor alle risico's moet een worstcasescenario worden gecreëerd. De beschreven scenario's zijn uiteraard slechts voorbeelden. De lijst van ongevallenrisico's moet door de aanvrager worden aangevuld met risico's waarmee nog geen rekening is gehouden. Alle scenario's moeten worden beoordeeld op hun risico's voor het milieu, de bevolking en de economie die er al is. De negatieve effecten op milieu, bevolking, offshore windparken, visserij, zandwinning, scheepvaart en eilandtoerisme moeten worden uitgesloten.
		De indiener vindt dat voor alle risico's een worst-case scenario opgesteld moet worden en de lijst met risico's moet aangevuld worden door de aanvrager.
	Antwoord:	In het MER is onderzoek gedaan naar onvoorziene voorvallen voor verschillende risico's en de effecten hiervan. Hierbij is uitgegaan van redelijkerwijs voorzienbare risico's. Scenario's met een dermate kleine kans op voorkomen (bijvoorbeeld het neerstorten van een passagiersvliegtuig op het platform) zijn niet meegenomen. Zie MER deel 2 hoofdstuk 14.
54	202100086	Vraag 1: hoeveel geld leveren de vergunning de overheden op (Rijksoverheid, de Provincie Groningen, de gemeente Het Hogeland) en wie ontvangen dat geld, wanneer wordt het ontvangen?
		De indiener vraagt hoeveel geld het uitgeven van de vergunning de betrokken overheden oplevert, wie het geld ontvangen en wanneer dat gebeurt.
	Antwoord:	Voor de vergunning zijn leges of retributies verschuldigd. Dit gaat om enkele duizenden Euros. De legesopbrengsten komen ten goede aan de algemene middelen. Bij deze vergunningsprocedure zijn geen decentrale overheden betrokken, omdat het project niet in gemeentelijk of provinciaal gebied ligt. Een deel van de opbrengsten uit de gasproductie komt ten goede aan de staat. Tussen Nederland en

	Duitsland wordt nog een verdrag gesloten over onder andere de verdeling van de gasopbrengsten.
55 202100086	<p>Vraag 10: wij hebben altijd begrepen dat het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat het Bevoegd gezag is. Hoe kan de gemeente Het Hogeland dan stellig antwoorden dat de exploitant het allemaal goed doet en dus weer de vraag: wie handhaaft?</p> <p>De indiener vraagt zich af wie verantwoordelijk is voor de handhaving.</p>
Antwoord:	Het Staatstoezicht op de Mijnen is namens de minister van Economische Zaken en Klimaat de toezichthouder bij alle mijnbouwactiviteiten in Nederland. Dit is wettelijk vastgelegd in artikel 127 van de Mijnbouwwet.
56 202100086	<p>Vraag 14: waarom is de gaswinning van ONE-Dyas nodig? Er liggen meer dan voldoende gasvelden in de wereld waar gas uit wordt gewonnen.</p> <p>De indiener stelt vragen bij de noodzaak van het project.</p>
Antwoord:	Uit de Aanvulling MER, hoofdstuk 2 blijkt dat Nederland in de aankomende tijd aardgas nog steeds nodig heeft om in de energiebehoefte te voldoen. Daarom is in de Aanvulling MER, hoofdstuk 2, figuur 2.2 aardgas van N05-A vergeleken met vergelijkbare bronnen van energie, zoals gas uit Noorwegen, Rusland en LNG. Hierbij komt aardgas van N05-A beter uit de bus
57 202100086	<p>Vraag 15: deelt u onze mening dat nieuwe gaswinningsvelden niet bijdragen aan een versnelling van de energietransitie?</p> <p>De indiener stelt vragen bij de noodzaak van het project.</p>
Antwoord:	Uit de Aanvulling MER, hoofdstuk 2 blijkt dat Nederland in de aankomende tijd aardgas nog steeds nodig heeft om in de energiebehoefte te voldoen. Daarom is in de Aanvulling MER, hoofdstuk 2, figuur 2.2 aardgas van N05-A vergeleken met vergelijkbare bronnen van energie, zoals gas uit Noorwegen, Rusland en LNG. Hierbij komt aardgas van N05-A beter uit de bus
58 202100086	<p>Vraag 19: zijn de vergunningen van ONE-Dyas en Noordgastransport op één of andere manier aan elkaar gekoppeld? Graag ontvangen wij een volledig uitgewerkt schema van de vergunningen.</p> <p>De indiener vraagt zich af of de vergunningen van ONE-Dyas en Noordgastransport gekoppeld zijn en ontvangt graag een uitgewerkt schema van de vergunningen.</p>
Antwoord:	De vergunningen van ONE-Dyas en Noordgastransport zijn niet aan elkaar gekoppeld. Het overlaadstation valt niet onder deze procedure, maar is bestaande infrastructuur. De condensaatverlading moet worden uitgevoerd in overeenstemming met kaders en voorschriften van de bestaande vergunning voor het overlaadstation. De vergunning voor het N05 project brengt hierin geen verandering.
59 202100086	<p>Vraag 2: de overheidsinstanties hebben ongetwijfeld financieel gewin bij de vergunningen en dus bij de winningen. De openbaarmaking van de stukken van boer Nijhof uit Zijldijk hebben overduidelijk gemaakt dat het Rijk 90% van de aardgasbaten opstrijkt. Hoe zit dat met de gaswinning van ONE-Dyas</p>
Antwoord:	Het klopt dat een aanzienlijk deel van de gasbaten toekomt aan het Rijk. Voor dit project is dat niet anders geregeld dan bij andere gaswinningsprojecten.
60 202100086	<p>Vraag 24: wat is de werkingsduur van de vigerende vergunningen van Noordgastransport?</p> <p>De indiener vraagt wat de werkingsduur van de vigerende vergunningen van Noordgastransport is.</p>
Antwoord:	De vergunning voor het aardgascondensaatverladingsstation is voor onbepaalde tijd verleend. Wel dient deze vergunning indien nodig te worden geactualiseerd. Zoals in de brief aan de Tweede Kamer [Kenmerk: DGKE-WO / 22105028] is aangegeven, zal dit jaar nog de vergunning voor het aardgascondensaatverladingsstation worden geactualiseerd.

61 202100086	<p>Vraag 7: wat is de rol van gemeente Het Hogeland in 'deze vergunningenwereld'?</p> <p>De indiener vraagt wat de rol van de gemeente Het Hogeland is in het vergunningentraject van het project.</p>
Antwoord:	De gemeente Het Hogeland heeft geen specifieke rol in de vergunningen voor de gaswinning uit N05-A, omdat het buiten haar gemeente ligt.
62 202100086	<p>Vraag 8: wie handhaaft er op de vergunningen? Graag ontvangen wij de vergunningen, de besluiten, de rapportages van de handhavers (datums, tijdstippen, wat er is gecontroleerd, is er in Roodeschool gecontroleerd, logboeken), etc.</p> <p>De indiener vraagt zich af wie de vergunningen handhaaft en ontvangt graag informatie omtrent de handhaving.</p>
Antwoord:	Het Staatstoezicht op de mijnen (Sodm) is belast met het toezicht en handhaving voor de aardgascondensaatverlading. De door de indiener gevraagde documenten zijn reeds opgenbaar gemaakt door SodM bij een besluit op een Wob-verzoek (kenmerk: 21311452). De stukken zijn te vinden op https://www.sodm.nl/documenten/wob-verzoek/2022/02/21/besluit-wob-verzoek-inzake-de-resultaten-van-sodm-inspecties-op-de-locatie-roodeschool-van-noordgastransport
63 202100086	<p>Vraag 9: wie is bevoegd de vergunningen te verlenen?</p> <p>De indiener vraagt zich af wie bevoegd is om de vergunningen te verlenen.</p>
Antwoord:	De Minister van Economische Zaken en Klimaat is bevoegd gezag ten aanzien van de vergunningverlening voor de voorgenomen gaswinning. Deze bevoegdheid is met het aantreden van het huidige kabinet belegd bij de staatssecretaris voor Mijnbouw. De vergunning op grond van de Wet natuurbescherming is onderdeel van de omgevingsvergunning. De Minister voor Stikstof en Natuur heeft hiervoor een verklaring van geen bedenkingen afgegeven.
64 202100066	<p>Wij verwerpen de introductie van boorgruis in de Noordzee. Hier, zal naar technisch mogelijkheden gezocht moeten worden en gevonden worden om professionele verwijdering te garanderen. Dergelijke eisen moeten door de goedkeuringsinstantie aan de aanvrager worden opgelegd.</p> <p>De indiener vraagt om een eis om professionele verwijdering te garanderen.</p>
Antwoord:	De aanvraag is door ONE-Dyas aangepast. Ook boorgruis en boorspoeling op waterbasis wordt afgevoerd in plaats van ter plekke geloosd.
65 202100057	<p>Wij zien nergens een verplichting tot monitoring en controle op het gebied van onder- en bovenwatergeluid, effecten op de zeebodem, maximale toegestane verontreinigingen, effecten op diersoorten, leefgebieden, het landschap en op overige gebruiksfuncties. Waarom niet?</p> <p>Indiener vraagt zich af waarom er geen monitoring en controle op het gebied van onder- en bovenwatergeluid, effecten op de zeebodem, maximale toegestane verontreinigingen, effecten op diersoorten, leefgebieden, het landschap en op overige gebruiksfuncties wordt verplicht.</p>
Antwoord:	Monitoring van diverse milieuparameters is wettelijk verplicht en hoeft daarom niet in de vergunningsvoorwaarden te worden opgenomen. Dit betreft onder meer de lozing van productiewater en mijnbouwhulpstoffen, en het ontdoen van afvalstoffen. ONE-Dyas werkt conform een HSE-managementsysteem, waarbij parameters worden gemonitord op het gebied van emissies, energie en afval. Deze gegevens worden verantwoord in diverse milieureportages.

2 Bodemdaling

#	Zienswijze nummer	Zienswijze
66	202100037, 202100041, 202100045, 202100069, 202100070, 202100075, 202100076, 202100077, 202100113	Indieners geven aan dat de risico's op verzakkingen op nabijgelegen eilanden en/of het windpark Riffgatt niet of onvoldoende onderzocht zijn. Daarbij zijn cumulatieve effecten met andere projecten (vergunningen) onvoldoende meegenomen. Ook zijn volgens indieners de effecten van de bodemdaling op zeestroming en sedimentatie, natuur, de bouwwerken van windpark Riffgatt en de dijkstabiliteit onvoldoende in beeld gebracht.
	Antwoord:	Een bodemdaling van 4,6 cm over 30-35 jaar is niet merkbaar en heeft geen negatief effect op de natuurwaarden. Significante effecten kunnen op voorhand worden uitgesloten. Zie MER bijlage M9, par 6.10 Daarnaast valt het effect van bodemdaling weg in de dynamiek van het sediment voor de kust. Zie MER, deel 2, par 15.4.1, blz 236, Instemmingsbesluit Winningsplan par 4.5 De bodemdaling strekt zich niet uit onder de Waddeneilanden en ook niet daar voorbij. Zie MER bijlage M13, figuur 5.3. De hellingshoek veroorzaakt door de bodemdaling valt weg in de morfodynamiek van het gebied en is kleiner dan wordt aangehouden bij de bouw van windmolens. Zie MER, bijlage M13, par. 5.3.3.
67	202100056	De indiener geeft aan dat de nu waarneembare bodemdaling in Rysumer Hals en Krummhörn verder versterkt wordt en dat dat onaanvaardbaar is gezien stijgende waterstanden.
	Antwoord:	Deltares heeft voor de gaswinning uit het N05-A veld en de omliggende gasvelden die nog niet zijn aangeboord een studie uitgevoerd naar de mogelijke bodemdaling. De bodemdaling strekt zich niet uit onder de Waddeneilanden en ook niet daar voorbij. Zie MER bijlage M13, figuur 5.3

3 Bodemtrillingen/bewegingen/aardbeving en eventuele schade als gevolg daarvan

#	Zienswijze nummer	Zienswijze
68	202100021, 202100072, 202100085	Indieneren maken zich zorgen over de mogelijk gebouwschade op o.a. de oude gebouwen op Borkum en risico's van de leefbaarheid op het eiland. Zij vragen een inventarisatie van de huidige stand van gebouwen zodat met continue monitoring de gaswinning als oorzaak van verslechtering van gebouwen aangetoond kan worden.
	Antwoord:	De bodemdaling strekt zich niet uit tot onder Borkum. Zie MER bijlage M13, Figuur 5.3. Volgens het rapport van Deltares (M13) is de kans op aardbevingen verwaarloosbaar. Dit wordt geconcludeerd op basis van de voorgeschreven DHAIS methode in aanvulling met extra gegevens van recente en Duitse putten. Desondanks is berekend wat de maximale magnitude is die de breuken in de ondergrond kan veroorzaken, namelijk meer dan 2.5 M. In die gevallen wordt een score toegekend. Op basis van deze score komt het risico van aardbevingen bij N05 uit in de risicocategorie I. Uit de strikte toepassing van DHAIS blijkt dat de kans op het optreden van een aardbeving verwaarloosbaar is voor nog niet aangeboorde gasvelden N05-A, N05-A Noord en Diamant en 19% bedraagt voor nog niet aangeboorde gasvelden Tanzaniet-Oost en N05-A-Südost. Op basis van aanvullende informatie ter plaatse van de gasvelden, gericht op de elasticiteit van het gesteente en het gesteente dat erbovenop ligt, kan echter worden vastgesteld dat de kans op het optreden van een aardbeving naar beneden bijgesteld kan worden tot verwaarloosbaar voor alle gasvelden.
69	202100036, 202100037, 202100041, 202100045, 202100072, 202100075, 202100077, 202100081, 202100085	Indieneren maken zich zorgen over de mogelijke toename van bodemtrillingen en aardbevingen als gevolg van bodemdaling bij gaswinning. Ze geven aan dat hier gezondheidsrisico's en veiligheidsrisico's toenemen door gaswinning en dat het MER daarin geen uitsluitsel biedt. Ook vinden indieneren dat cumulatieve effecten met andere gaswinningen onvoldoende in beeld gebracht zijn.
	Antwoord:	Een bodemdaling van 4,6 cm over 30-35 jaar is niet merkbaar en heeft geen negatief effect op de natuurwaarden. Significante effecten kunnen op voorhand worden uitgesloten. Zie MER bijlage M9, paragraaf 6.10. daarnaast zal de bodemdaling zich niet uitbreiden tot onder bewoonde gebieden. De dichtstbijzijnde gasvelden zijn de Ameland-velden van de NAM. Deze zijn zo ver weg dat de bodemdalingskommen geen invloed op elkaar hebben. Er is daarom geen sprake van cumulatieve effecten. De kans op aardbevingen is verwaarloosbaar. Zie antwoord op punt 69.
70	202100010, 202100085	Indieneren geven aan dat de gaswinning negatieve effecten kan hebben op de zoetwaterlens(zen) op de Waddeneilanden. Dit kan volgens indieneren optreden door o.a. bodemdaling en aardbevingen. De indieneren vragen om een gedetailleerder onderzoek naar de effecten op de zoetwatervoorzieningen.
	Antwoord:	De bodemdaling strekt zich niet uit onder Borkum. Zie MER bijlage M13, figuur 5.3. Volgens het rapport van Deltares (MER bijlage M13) is de kans op aardbevingen verwaarloosbaar. Dit wordt geconcludeerd op basis van de voorgeschreven DHAIS methode in aanvulling met extra gegevens van recente en Duitse putten.
71	202100085	De indiener geeft aan dat de analyse van Deltare concludeert dat de kans op een aardbeving veroorzaakt door het project nihil is. Hierdoor is geen verder onderzoek en monitoringsprogramma nodig. (hoofdstuk 15.8, MER deel 2). Hiervoor is geen technische onderbouwing gegeven. Het onderzoek zelf (hoofdstuk 15.7) verwijst naar onzekerheden m.b.t bodemverandering.
	Antwoord:	Voorafgaand aan ieder hoofdstuk in de MER, deel 2 is beschreven wat de wettelijke normen zijn en welke methodiek gehanteerd is om de effecten te beoordelen. Volgens het toetsingsadvies van de Commissie m.e.r, zijn de effecten voldoende onderbouwd en zijn de conclusies geloofwaardig.
72	202100050	Indiener geeft aan dat bij boringen in de diepe ondergrond van de zee het niet zeker is of er geen aardbevingen komen. In Japan gingen zeebevingen gepaard met tsunami's

		over zeer grote afstanden. Dat risico wil je niet lopen. En dus moet je niet gaan boren naar aardgas.
	Antwoord:	De risico's en effecten van aardbevingen zijn uitvoerig beschreven in MER bijlage M13. De risico's op aardbevingen zijn als verwaarloosbaar berekend. Bij ondiepe bevingen (dat wil zeggen ondieper dan 20 km) wordt door experts geen rekening gehouden met tsunami's bij magnitudes kleiner dan 6.
73	202100010	Indiener geeft aan dat de provincie Groningen al geruime tijd kampt met bodemdaling en aardbevingen, waarvan bewezen is dat ze worden veroorzaakt door de gaswinning. Alleen beweren dat dit bij het beoogde project niet het geval is, is niet voldoende. Heeft het ministerie of bedrijf nauwkeurige gegevens van vergelijkbare projecten met vergelijkbare bodems?
	Antwoord:	Zowel de risicobeoordeling voor aardbevingen als de bodemdalingsprognose zijn gebaseerd op voorgeschreven methoden van het Staatstoezicht op de Mijnen. Zie MER bijlage M13, hfdst 1.
74	202100056	Indiener geeft aan dat er een aanzienlijk risico is op aardbevingen en vervuiling door ongevallen, in het bijzonder in het Werelderfgoed Waddenzee en omliggende Natura 2000-gebieden.
	Antwoord:	De risico's en effecten van aardbevingen zijn uitvoerig beschreven in MER bijlage M13. De risico's op aardbevingen zijn als verwaarloosbaar berekend. In MER, bijlagen M12 zijn onderzoeken weergegeven die uit gaan van de verspreiding in het scenario dat een lekkage zich heeft voorgedaan. In MER, deel 2 hoofdstuk 14.4 zijn de maatregelen benoemd die een lekkage moeten voorkomen. Tabel 77 geeft de kans op het voorkomen van een lekkage weer.
75	202100113	Indiener geeft aan dat in het onderzoek naar aardbevingsrisico en bodemdaling geen rekening gehouden is met foutgebieden. NED stelt dat het seismische gevaar op dit moment niet wordt afgerond door de NED omdat de Nederlandse procedure voor de beoordeling niet is vastgesteld in Nedersaksen. De NED wijst erop dat het meewegen van foutgebieden in Windpark Riffgat vanwege de missende informatie gecontroleerd moet worden door de projectponsor.
	Antwoord:	ONE-Dyas heeft een second opinion gevraagd aan een Duitse specialist die het Deltares rapport heeft geëvalueerd tegen de Duitse standaarden. Dit rapport wordt ingediend bij de LBEG (afkorting voor het Duitse Staatsbureau voor Mijnbouw, Energie en Geologie) met de vergunningsaanvragen voor de boringen onder Duits grondgebied.
76	202100010	Indiener geeft aan dat moet worden aangetoond welke effecten de schade en risico's van het boor- en productieplatform hebben op het converterplatform en de windturbines van het windpark Riffgat.
	Antwoord:	Een van de uitvoeringsvarianten voor het project bestaat uit het elektrificeren van de productie locatie met energie direct geleverd vanna uit het windpark Riffgat. De effecten van de aanleg van een kabel naar het windpark zijn zowel in het MER als de aanvulling op het MER (Aanvulling MER, Paragraaf A2.3) beschreven. De hellingshoek veroorzaakt door de bodemdaling valt weg in de natuurlijke dynamiek van het gebied en is kleiner dan wordt aangehouden bij de bouw van windmolens. Zie MER, bijlage M13, par. 5.3.3.
77	202100010	Indiener verwacht meer bodemdaling dan geprognostiseerd. Ook het risico op aardbeving wordt door de scoping paper als gering gecategoriseerd. Volgens de indiener dienen hieromtrent verdere onafhankelijke deskundigen de effecten van aardgaswinning op zeebodemdaling te onderzoeken.
	Antwoord:	Volgens het rapport van Deltares (MER bijlage M13) is de kans op aardbevingen verwaarloosbaar. Dit wordt geconcludeerd op basis van de voorgeschreven DHAIS methode in aanvulling met extra gegevens van recente en Duitse putten. De Deltares studie is beoordeeld door het Duitse DMT. De conclusies van Deltares liggen binnen de onzekerheidsmarges van DMT. Deze studie zal ingediend worden met het UVP/Rahmenbetriebsplan. Desondanks is berekend wat de maximale magnitude is die de breuken in de ondergrond kan veroorzaken, namelijk meer dan 2.5 M. In die gevallen wordt een score toegekend. Op basis van deze score komt het risico van aardbevingen bij N05 uit in de risicocategorie I. Bij categorie I kan volstaan worden met monitoring.

78 202100010	Indiener vindt dat de risicoanalysemethodologie voor geïnduceerde aardbevingen door gasproductie die in de scoping paper wordt gepresenteerd, in detail moet worden gepresenteerd. Er wordt niet aangegeven of de scenario's voor gaswinning op zee toepasbaar zijn en geschikt is voor de bijzondere eisen van de zeebodem en zee bewegingen. Een resultaat kan pas worden gegeven na een definitieve risicobeoordeling met offshore condities verwerkt in de analyse.
Antwoord:	Het gehele risico onderzoek is te vinden onder bijlage M13 van het MER: Aardbevingsrisico en bodemdalingsstudie N05-a-gasveld en omliggende gasvelden. De toegepaste methodiek en berekeningen zijn volledig uitgewerkt. Deze methodiek is ook van toepassing op de zeebodem. Deze bijlage is ook een bijlage binnen het Winningsplan.
79 202100010	Indiener vindt dat de te verwachte bodemdaling zal moeten worden aangetoond met nader boorgat/seismisch onderzoek en de cumulatieve effecten die hier optreden. Dit moet in combinatie met de omliggende offshore installaties in acht nemend. In dit model moet het bereik van de potentiële bodemdaling in detail worden aangegeven met in het bijzonder de effecten op de omliggende eilanden. Er mag geen schade zijn aan de eilanden.
Antwoord:	De bodemdaling strekt zich niet uit tot onder Borkum. Zie MER bijlage M13, Figuur 5.3 en het Winningsplan hoofdstuk 6. Volgens het rapport van Deltares (M13) is de kans op aardbevingen verwaarloosbaar. Dit wordt geconcludeerd op basis van de voorgeschreven DH AIS methode in aanvulling met extra gegevens van recente en Duitse putten.
80 202100072	Indiener vraagt zich af of de radonniveaus in huizen stijgen door scheuren in de aarde en daardoor ziekten verspreiden?
Antwoord:	De bodemdaling strekt zich niet uit tot onder de Waddeneilanden. Zie MER bijlage M13, Figuur 5.3. Volgens het rapport van Deltares (M13) is de kans op aardbevingen verwaarloosbaar. Dit wordt geconcludeerd op basis van de voorgeschreven DH AIS methode in aanvulling met extra gegevens van recente en Duitse putten. Er zal dus geen stijging zijn van radonniveaus in huizen.

4 Scheepvaart(veiligheid)

#	Zienswijze nummer	Zienswijze
81	202100064, 202100113	<p>Indieners stellen dat het noodzakelijk is om de MER aan te vullen. Met name ten aanzien van de bepaling van de platformlocatie is het noodzakelijk om een objectief en betrouwbaar onderzoek van alternatieven in te dienen, rekening houdend met alle verkeersgerelateerde belangen van de scheepvaart. Vanuit het oogpunt van maritieme veiligheid is met name bezorgdheid omdat het platform</p> <ul style="list-style-type: none"> * ligt in het midden van de noordelijke rondweg gevormd door het windpark Riffgat * in samenhang met het mosselkweekgebied dat in het kader van de IALA MBS als Algemeen Gevaarlijk Gebied is aangewezen, ten noorden van het platform een vernauwing ontstaat die door de scheepvaart niet veilig kan worden gepasseerd, en daardoor * al met al een onhoudbare en gevaarlijke barrièrewerking vormt voor het doorgaande verkeer, die in combinatie met het scheepvaartverkeer van en naar de monding van de Eems tot een vermijdbare verhoging van het risico leidt.
	Antwoord:	<p>Tijdens aanleg en boringen worden extra maatregelen genomen, conform het advies van de kustwacht. Zie ontwerp-vergunning art 94 pijpleiding.</p> <p>De platformlocatie ligt inderdaad in een gebied dat volgens de Mijnbouwregeling, art 16 jo bijlage 4, is aangeduid als druk bevaren gebied.</p> <p>ONE-Dyas heeft onderzoek laten doen naar de risico's voor het platform door aanvaringen. Voor de nieuwe locatie is dit opnieuw gedaan op basis van recente AIS-data en het laatst beschikbare model. Het aanvaringsrisico is door de wijziging van de locatie en de toegenomen verkeersintensiteit toegenomen, maar nog steeds in dezelfde orde grootte. In de recente AIS data (2019/2020) zijn het windpark en het oesterherstelproject verdisconteerd. De beoordeling van de aanvaringsrisico's is gedaan voor een groter gebied, waarin de scheepvaartrouten ten noorden van N05 en ook het verkeer van en naar Eemshaven is meegenomen. De 'noordelijke rondweg' en het te vermijden gebied bij het oesterherstelgebied zijn meegenomen in het nieuwe scheepvaartveiligheidsrapport dat gemaakt is voor de nieuwe locatie en recent is aangepast naar aanleiding van het overleg met GDWS (zie Marin rapport dd 12 mei 2022). Het rapport geeft aan dat er geen sprake is van onacceptabele risico's. De Kustwacht heeft het rapport beoordeeld en de conclusie onderschreven.</p> <p>Werkzaamheden worden standaard aangemeld bij de kustwacht via een NSA (North Sea Activity)-formulier.</p> <p>Tijdens de aanleg van de pijpleiding, de kabel en de installatie van het platform zal er continue een wachtschip aanwezig zijn om schepen opmerkzaam te maken op de werkzaamheden. Een dergelijk schip is eveneens continue ter plaatse tijdens de boringen. Voor de boringen wordt een Oil spill response plan uitgewerkt.</p>
82	202100010, 202100064	<p>Indieners geven aan dat in het belang van de scheepvaart het noodzakelijk is dat de mogelijke gevarensenario's en de daaruit voortvloeiende risico's voor de veiligheid en het gemak van de scheepvaart volledig worden vastgelegd en geëvalueerd en - zowel door een geschikte locatiekeuze voor de systemen als door effectieve beschermingsmaatregelen - voor zover mogelijk en naar een redelijkerwijs uitvoerbaar niveau ("zo laag als redelijkerwijs mogelijk", ALARP) kan worden verlaagd.</p>
	Antwoord:	<p>ONE-Dyas heeft onderzoek laten doen naar de risico's voor het platform door aanvaringen. Voor de nieuwe locatie is dit opnieuw gedaan op basis van recente AIS-data en het laatst beschikbare model. Het aanvaringsrisico is door de wijziging van de locatie en de toegenomen verkeersintensiteit toegenomen, maar nog steeds in dezelfde orde grootte. In de recente AIS data (2019/2020) zijn het windpark en het oesterherstelproject verdisconteerd. De beoordeling van de aanvaringsrisico's is gedaan voor een groter gebied, waarin de scheepvaartrouten ten noorden van N05 en ook het verkeer van en naar Eemshaven is meegenomen. De volgende beschermingsmaatregelen worden genomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het productieplatform beschikt over een AIS dat vanaf de wal uitgelezen kan worden en waarmee schepen die het platform dreigen aan te varen kunnen worden gewaarschuwd. • Werkzaamheden worden standaard aangemeld bij de kustwacht via een NSA (North Sea Activity)-formulier. • Tijdens de aanleg van de pijpleiding, de kabel en de installatie van het platform zal er continue een wachtschip aanwezig zijn om schepen opmerkzaam te maken op de werkzaamheden.

	<ul style="list-style-type: none"> • Een dergelijk schip is eveneens continue ter plaatse tijdens de boringen. • Voor de boringen wordt een Oil spill response plan uitgewerkt.
83 202100075	<p>De gaswinning is gepland ten noorden van Schiermonnikoog in een gebied met de meest drukke vaarroutes van West-Europa. Er is altijd een risico op een aanvaring. Door weersomstandigheden of door een technisch mankement gebeurt het regelmatig dat er geen controle meer is over de besturing van schepen. Indiener vraagt wat de gevolgen zijn bij een aanvaring met het boorplatform?</p>
	<p>Antwoord: Als gevolg van een aanvaring met een schip bestaat eveneens kans dat er milieueffecten kunnen optreden. De kans op een aanvaring met een schip en de mogelijke milieueffecten hiervan zijn afhankelijk van diverse factoren. De mogelijke effecten van een aanvaring zijn vergelijkbaar met de effecten van lekkages en in de worst-case-situatie met de effecten van de blow out. Deze effecten zijn beschreven in MER deel 2 hoofdstuk 14.3. In MER, bijlagen M12 zijn onderzoeken weergegeven die uit gaan van de kans van de verspreiding in het scenario dat een lekkage zich heeft voorgedaan. In MER, deel 2 hoofdstuk 14.4 zijn de maatregelen benoemd die een lekkage moeten voorkomen. Tabel 77 geeft de kans op het voorkomen van een lekkage weer. De kans dat deze effecten zich zullen voordoen wordt beperkt door de veiligheidsafsluiters die in werking treden bij een eventuele aanvaring.</p>
84 202100065	<p>In het hoofdstuk 6.2.12 word verwezen naar beheersmaatregelen m.b.t. een blow-out, lekkage, breuk, of aanvaringen door passerende schepen. Deze documenten zijn niet verder gedifferentieerd en kunnen niet beoordeeld worden. Indiener vraagt is er in Nederland een "noodcommando" beschikbaar zoals dat in Duitsland het geval is?</p>
	<p>Antwoord: Er is een Incidentbestrijdingsplan Noordzee definitief vastgesteld op 1 mei 2021 wat vergelijkbaar is met een "noodcommando" zoals in Duitsland</p>
85 202100072	<p>Indiener geeft aan dat er een nieuwe reddingskruiser in gebruik is genomen bij het reddingsstation van de DGzRS. Is het qua ontwerp, kwaliteit en personeel geschikt voor een mogelijke redding van het gasproductieplatform in acht nemend de omvang en personeel van het productieplatform?</p>
	<p>Antwoord: Werkzaamheden worden standaard aangemeld bij de kustwacht via een NSA (North Sea Activity)-formulier. Tijdens de aanleg van de pijpleiding, de kabel en de installatie van het platform zal er continue een wachtschip aanwezig zijn om schepen opmerkzaam te maken op de werkzaamheden. Een dergelijk schip is eveneens continue ter plaatse tijdens de boringen. In geval van een ongeval op N05-A zal de kustwacht gealarmeerd worden, die indien nodig het bestrijdingsteam van RWS kan inschakelen. Dit gebeurt op basis van een Incidentbestrijdingsplan Noordzee, waarbij ook internationaal wordt samengewerkt. Zie https://www.rijkswaterstaat.nl/nieuws/archief/2021/03/incidentbestrijding-op-de-noordzee-van-losgekomen-boei-tot-olieramp</p>
86 202100064	<p>Indiener geeft aan dat in de AIS-verkeersanalyse bestaande verkeersrelaties en beperkingen slechts globaal zijn weergegeven en niet voldoende zijn beoordeeld. Zo zijn de invloeden van Windpark "Riffgat" of de rondweg van het mosselkweekgebied ten noorden van de geplande platformlocatie op de verkeersstromen niet geïllustreerd. Daarnaast is ook het verkeer in de kustverkeerszone niet in beeld gebracht. De indiener geeft aan dat deze verkeersstromen echter wel essentieel zijn voor de risicobeoordeling.</p>
	<p>Antwoord: Deze verkeersstromen zijn wel degelijk meegenomen in de AIS-data. Er is met GDWS separaat gecommuniceerd over de verkeersstromen in de omgeving van het platform.</p>
87 202100085	<p>Indiener geeft aan dat ONE-Dyas anticipeert transportactiviteit tijdens het boren van ongeveer drie schepen en vijf helikopters per week. Met een geplande duur van de boorwerkzaamheden van drie tot vier jaar denkt het bedrijf dat de impact van het transport klein zal zijn (zie Wabo-applicatie, pagina 29). De ondertekenaars delen deze mening echter niet. De Noordzee is druk met het bestaande scheepvaartverkeer. Met name de vakantie- en kuuroord-eilanden Borkum, Juist en Norderney zouden worden beïnvloed door extra verontreinigende stoffen en geluidsemissie. Daarnaast verhoogt het scheepvaartverkeer het onderwatergeluid en brengt zo het behoud van kwetsbare soorten in gevaar.</p>
	<p>Antwoord: De toename van het scheepvaart- en helikopterterverkeer door de activiteiten bij N05-A bedraagt minder dan 1% (MER, Deel 2, par 9.4.5). De impact van een toename van minder dan 1% door verontreinigende stoffen en (onderwater)geluid is niet merkbaar.</p>
88 202100064	<p>Indiener meent dat de ontwerpbesluiten betreffende de afzonderlijke installaties niet volledig genoeg zijn. Met name ontbreekt een groot aantal elementaire beschikkingen</p>

voor de bescherming van het scheepvaartverkeer in verband met de bouw en de exploitatie van scheepvaarthindernissen in zeer druk bevaren verkeersgebieden. De volgende voorbeelden zijn niet uitputtend:

Conceptbesluit over het gasplatform volgens Wabo:

- Ontbrekende of onjuiste positie-informatie
- Geen regeling voor de visuele en radiotechnische identificatie van het platform volgens IALA-aanbeveling
- Geen regeling om de scheepvaart tijdens de bouwfase te beschermen in het bijzonder voor het ter beschikking stellen van een verkeersveiligheidsschip, inclusief de noodzakelijke eisen aan eigendommen, uitrusting, bemanning en gedragsregels
- Gebrek aan instructies voor tijdige melding en uitgebreide meldplicht aan de verkeerscentrale Eemsverkeer
- Ondanks het bestaande stofgerelateerde risico, geen regeling voor preventieve en reactieve beschermingsmaatregelen ter voorkoming of bestrijding van scheepsongevallen tijdens de operationele fase

Antwoord:	<ul style="list-style-type: none">- Er is een nieuwe locatie voor het productieplatform gekozen. Hiervoor is een nieuw aanvaringsrisico analyse gemaakt.- Het platform zal voorzien worden van navigatieverlichting en telecommunicatieapparatuur volgens de geldende voorschriften. Hiervoor wordt in een later stadium de benodigde vergunning voor aangevraagd.- Tijdens de aanleg van de pijpleiding, de kabel en de installatie van het platform zal er continue een wachtschip aanwezig zijn om schepen opmerkzaam te maken op de werkzaamheden. Een dergelijk schip is eveneens continue ter plaatse tijdens de boringen. Dit zijn standaard voorschriften in de vergunningverlening.- Werkzaamheden worden standaard aangemeld bij de kustwacht via een NSA (North Sea Activity)-formulier. Zie ook ontwerp-vergunning art 94, pijpleiding. Melding aan de verkeerscentrale maakt onderdeel uit van de standaard voorschriften in de vergunningverlening.- Voor de boring en het platform wordt een Oil spill response plan uitgewerkt.
------------------	---

89 202100064	<p>Indiener stelt dat een herziening van de risicoanalyse noodzakelijk is omdat relevante kernelementen van een alomvattend en sluitende risicobeoordeling en beoordeling van de mogelijke effecten op de scheepvaart ontbreken:</p> <ul style="list-style-type: none">- Een risicobeoordeling, op basis waarvan de mogelijke gevarensceario's en risico's voor de scheepvaart integraal kunnen worden beoordeeld, gepresenteerd en geëvalueerd, is weggelaten.- Voor de geplande platformlocatie worden geen noodzakelijke voorspellingen meegenomen over een mogelijke concentratie van kruisende en tegemoetkomende scheepvaart aan de rand van de veiligheidszone.- Met name ontbreekt een beoordeling of, en zo ja, welke mogelijke risicosceario's er zijn gerelateerd aan de bottleneck tussen platform en mosselkweekgebied.- Een eventuele ankering op het pijpleidingsysteem of de onderzeese kabel en de mogelijke gevolgen op de verkeersveiligheid wordt niet besproken.- Ondanks de eerdere vervuiling van het verkeersgebied (bijv. door het windmolenpark Riffgat) ontbreekt een kwalitatieve presentatie en beoordeling van de cumulatieve effecten op de scheepvaart (d.w.z. uitgaande van alle bestaande en geplande structuren).- Uit regel 10 h KVR (COLREG) volgt dat het doorgaande verkeer het mosselkweekgebied zuidelijk moet passeren. De bouw van het platform zou echter een gevaarlijk knelpunt vormen ten opzichte van het mosselkweekgebied. Hierdoor zou een grote barrière ontstaan voor het kustverkeer dat windpark Riffgat noordelijk passeert. Hiermee is geen rekening gehouden bij de nautische en risicopreventiebeoordeling van de geschiktheid van de locatie van het platform.- Mogelijke stofgerelateerde risico's voor scheepvaart en eventuele gevolgrisco's worden buiten beschouwing gelaten, hoewel op het gasplatform en in de gasleiding een licht ontvlambare gevaarlijke stof aanwezig is dan wel getransporteerd wordt. In de drukbezochte verkeersgebieden is er een inherent risico van aanvaring schip-platform en een (nood)ankerworp op elk moment.
---------------------	--

Antwoord:	ONE-Dyas heeft onderzoek laten doen naar de risico's voor het platform door aanvaringen. Voor de nieuwe locatie is dit opnieuw gedaan op basis van recente AIS-data en het laatst beschikbare model. Het aanvaringsrisico is door de wijziging van de locatie en de toegenomen verkeersintensiteit toegenomen, maar nog steeds in dezelfde ordegrrootte. In de recente AIS data (2019/2020) zijn het windpark en het oesterherstelproject verdisconteerd. De
------------------	--

	<p>beoordeling van de aanvaringsrisico's is gedaan voor een groter gebied, waarin de scheepvaartrouten ten noorden van N05 en ook het verkeer van een naar Eemshaven is meegenomen.</p> <p>Voor de aanleg van de pijpleiding is een speciale risico analyse uitgevoerd (Risk Assessment Dropped Object Analysis) waarbij specifiek is gekeken naar de gevaren van neergelaten ankers. Op basis daarvan wordt de pijpleiding begraven. De begraafnormen zijn opgenomen in de vergunning op basis van art 94 Mijnbouwbesluit.</p> <p>MER, bijlagen 12 geeft voor diverse scenario's de kans op verspreiding van gevaarlijke stoffen aan. M12a gaat uit van een scenario waarbij het boorplatform wordt aangevaren en de olie vrijkomt. M12c is geschreven voor het scenario dat de pijpleiding lekt.</p>
90 202100057	<p>Indiener vindt, wegens meerdere containerrampen in dit gebied, de beschrijving "Het projectgebied ligt in een matig intensief bevaren deel van de Noordzee. Enkele kilometers ten noorden van de beoogde locatie van het platform bevindt zich de intensief bevaren scheepvaartroute Terschelling - Duitse Bocht. Het plangebied wordt als aanlooproute naar de havens in het Eems-Dollardgebied gebruikt. Verkeersscheidingsstelsels, clearways en ankergebieden moeten in stand blijven. Geen realistische voorstelling van de feitelijke puinhoop die scheepvaart maakt in dit gebied en die tot op heden niet voorkomen heeft kunnen worden gezien de herhaling van fouten. Indiener meent dat een boorplatform in dit gebied grote risico's zal meebrengen bij botsing met scheepvaart en lading en die moet in de MER getoetst worden. Scheepvaart rampenplan is ook nog niet gereed en routes zijn nog niet aangepast. Voorts zijn er geen bindende regels voor scheepvaart en dus grote kans op weer een ramp.</p>
Antwoord:	<p>Tijdens aanleg en boringen worden extra maatregelen genomen, conform het advies van de kustwacht. Zie ontwerp-vergunning art 94 pijpleiding.</p> <p>De platformlocatie ligt inderdaad in een gebied dat volgens de Mijnbouwregeling, art 16 bijlage 4, is aangeduid als druk bevaren gebied.</p> <p>ONE-Dyas heeft onderzoek laten doen naar de risico's voor het platform door aanvaringen. Voor de nieuwe locatie is dit opnieuw gedaan op basis van recente AIS-data en het laatst beschikbare model. Het aanvaringsrisico is door de wijziging van de locatie en de toegenomen verkeersintensiteit toegenomen, maar nog steeds in dezelfde orde grootte. In de recente AIS data (2019/2020) zijn het windpark en het oesterherstelproject verdisconteerd. De beoordeling van de aanvaringsrisico's is gedaan voor een groter gebied, waarin de scheepvaartrouten ten noorden van N05 en ook het verkeer van een naar Eemshaven is meegenomen. Werkzaamheden worden standaard aangemeld bij de kustwacht via een NSA (North Sea Activity)-formulier.</p> <p>Tijdens de aanleg van de pijpleiding, de kabel en de installatie van het platform zal er continue een wachtschip aanwezig zijn om schepen opmerkzaam te maken op de werkzaamheden. Een dergelijk schip is eveneens continue ter plaatse tijdens de boringen. Voor de boringen wordt een Oil spill response plan uitgewerkt.</p>
91 202100064	<p>Met betrekking tot het ontwerpbesluit pijpleiding/zeekabel geeft indiener aan dat volgende ontbreekt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de routecoördinaten, wat essentieel is voor de boordeling - beschikkingen met betrekking tot bekendmaking en meldingsplichten aan de Verkeerscentrale Ems Trafic - specifieke instructies voor professionele en verkeersgeschikte installatieprocedures - specifieke instructies over het operationele kader, de kenmerken, de uitrusting, de bemanning en de gedragsregels van het wachtschip dat voor de verkeersveiligheid moet worden gebruikt.
Antwoord:	<ul style="list-style-type: none"> - Coördinaten staan op de tekeningen van de aanvraag voor de pijpleiding die integraal onderdeel uitmaakt van de vergunning. - Melding aan de verkeerscentrale maakt onderdeel uit van de standaard voorschriften in de vergunningverlening. - Wachtschepen worden ingehuurd van gespecialiseerde bedrijven die aan de voor hen geldende regels voldoen.

5 Zichthinder (horizonvervuiling)

#	Zienswijze nummer	Zienswijze
92	202100036, 202100037, 202100041, 202100045, 202100065, 202100075, 202100077, 202100081, 202100085	Indieners geven aan dat de aanleg van een nieuw boorplatform zorgt voor horizonvervuiling en dat dit het vrije zicht van de nabijgelegen eilanden belemmert. Dit schaadt de identiteit van de eilanden en heeft een negatief effect op toerisme.
	Antwoord:	In het MER, deel 2 hoofdstuk 16 Toerisme, is specifiek op het landschap op de eilanden ingegaan. Enige verstoring door het boorplatform valt niet uit te sluiten, hoewel het boorplatform beperkt zichtbaar is en slechts een zeer gering deel van de horizon beslaat. Zie MER, bijlage M14, door aanpassing locatie komt het platform 850 meter dichterbij land. Dit maakt zeer weinig verschil voor de zichtbaarheid. Zie Aanvulling MER par 8.1.9. Het productieplatform kent minder verdiepingen dan gebruikelijk, waardoor het lager is en minder zichtbaar.
93	202100036, 202100037, 202100041, 202100045, 202100075, 202100077, 202100081	Indieners geven aan dat lichtvervuiling een negatief effect heeft op de duisternis die op de Waddeneilanden heerst. Ze geven aan dat het effect van de lichtvervuiling onderschat wordt.
	Antwoord:	Het platform wordt onbemand geopereerd, waardoor lichtemissies beperkt worden tot navigatieverlichting. De lichtuitstraling naar buiten wordt eveneens zoveel mogelijk beperkt. Zie MER, deel 2, par 9.4.3.5 en 11.4.2

6 Recreatie en/of economie

#	Zienswijze nummer	Zienswijze
94	202100010, 202100021, 202100072, 202100075, 202100081, 202100085	Indiëners geven aan dat de gaswinning een negatief effect heeft op hun lokale economie (toerisme) vanwege zichthinder en aantasting van de leefomgeving.
	Antwoord:	In het MER deel 2, Hoofdstuk 16, zijn alle effecten die impact kunnen hebben op het toerisme verzameld. Door aanpassing van het voorkeursalternatief komt het platform ongeveer 850 m dichterbij de kust te staan. Het platform is zo ontworpen dat de zichtbaarheid vanaf de eilanden zoveel mogelijk wordt beperkt. Dit heeft geen impact op de effecten op het toerisme. Er wordt geen impact op het toerisme verwacht en daarom ook geen impact op economie van het eiland.
95	202100024	Indiëners geven aan dat er op Borkum een waardedaling heeft plaatsgevonden vanwege eerder ondernomen activiteiten in de Eems en bij Eemshaven.
	Antwoord:	In het MER deel 2, Hoofdstuk 16 zijn de effecten op toerisme beschreven. Door aanpassing in het voorkeursalternatief komt het platform ongeveer 850 m dichterbij de kust te staan. Dit heeft geen impact op de effecten op het toerisme. In het MER deel 2, Hoofdstuk 7 zijn de emissies naar lucht onderzocht. Er is geen impact op de luchtkwaliteit op het eiland dus hier hoeft geen waardedaling aan gebonden te zijn.
96	202100010, 202100048, 202100113	Indiëners geven aan dat gaswinning een negatief effect heeft op de toekomstbestendigheid van de eilanden vanwege de afhankelijkheid van toerisme. Daarnaast is het effect van risico's op bevingen, gaslekken en horizonvervuiling op de toerisme onvoldoende onderzocht.
	Antwoord:	De benoemde onderwerpen: risico's op bevingen (MER bijlage 13), gaslekken (MER deel 2 hoofdstuk 14.3), horizonvervuiling (MER deel 2 hoofdstuk 11.5 en Aanvulling MER hoofdstuk 2) zijn allen beoordeeld. Gaslekken: Deze effecten van lekkage zijn beschreven in MER deel 2 hoofdstuk 14.3. In MER, bijlagen M12 zijn onderzoeken weergegeven die uitgaan van de verspreiding in het scenario dat een lekkage zich heeft voorgedaan. In MER, deel 2 hoofdstuk 14.4 zijn de maatregelen benoemd die een lekkage moeten voorkomen. Tabel 77 geeft de kans op het voorkomen van een lekkage weer. Bevingen: Zie MER bijlage M13, Figuur 5.3. Volgens het rapport van Deltares (M13) is de kans op aardbevingen verwaarloosbaar. Dit wordt geconcludeerd op basis van de voorgeschreven DHAS methode in aanvulling met extra gegevens van recente en Duitse putten. Desondanks is berekend wat de maximale magnitude is die de breuken in de ondergrond kan veroorzaken, namelijk meer dan 2.5 M. In die gevallen wordt een score toegekend. Op basis van deze score komt het risico van aardbevingen bij N05 uit in de risicocategorie I. Horizon vervuiling: Het boorplatform en in mindere mate het productieplatform, de (werk)schepen en de helikopters van het N05-A-project zijn bij goed weer zichtbaar vanaf de Waddeneilanden, vooral vanaf Schiermonnikoog en Borkum. Dit is beschreven in hoofdstuk 11 van deel 2 van het MER. In theorie neemt de zichtbaarheid van de installaties toe bij de nieuwe, zuidelijker locatie, maar gezien de relatief kleine wijziging van de afstand tot land (eerst 20 km van Schiermonnikoog en Borkum, en nu 19 km) heeft dit weinig invloed op zowel de tijd dat de installaties zichtbaar zijn als de relatieve grootte daarvan. Ook de dominantie van de objecten in het landschap is laag omdat in beide gevallen de horizontale beeldhoek klein is ten opzichte

	van het totale beeldveld (minder dan een graad op 180 graden vrije horizon).
97 202100072	Indiener geeft aan dat bij een "blow out" het effect voor de West-Friese en de Osfriesische Noordzeekust zo ernstig zou zijn dat de bevolking zich in decennia niet economisch kan herstellen.
Antwoord:	<p>In het MER hoofdrapport paragraaf 6.2.12 word ingegaan op onvoorziene gevallen, waaronder calamiteiten door aanvaringen. In bijlage M12 zijn studies opgenomen waarin bepaald wordt wat de gevolgen van een onverhoopte calamiteit zijn. Deze informatie word gebruikt door ONE-Dyas voor het opstellen van noodplannen voor aanvang van de gaswinning.</p> <p>De kans op een aanvaring met een schip en de mogelijke milieueffecten hiervan zijn afhankelijk van diverse factoren. De mogelijke effecten van een aanvaring zijn vergelijkbaar met de effecten van lekkages en in de worst-case-situatie met de effecten van de blow out. Deze effecten zijn beschreven in MER deel 2 hoofdstuk 14.3. In MER, bijlagen M12 zijn onderzoeken weergegeven die uit gaan van de verspreiding in het scenario dat een lekkage zich heeft voorgedaan. In MER, deel 2 hoofdstuk 14.4 zijn de maatregelen benoemd die een lekkage moeten voorkomen. Tabel 77 geeft de kans op het voorkomen van een lekkage weer.</p> <p>De kans op en de effecten van een blow-out zijn dusdanig klein dat de kans op economische schade gering is.</p>

7 Visserij

#	Zienswijze nummer	Zienswijze
98	202100026, 202100113, 202100066	Indieners geven aan dat in de periode augustus t/m oktober veel visvangst plaatsvindt en dat er dan geen werkzaamheden moeten plaatsvinden. Daarnaast moet de kabel en pijpleiding begraven worden zodat geen hinder optreedt voor visserij.
	Antwoord:	Planning aanleg is nog onbekend. Met de planning van de aanleg wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de gevoelige perioden voor zeezoogdieren en vogels. Pijpleiding en kabel worden begraven. Zie aanvraag art 94, pijpleiding inclusief aanvulling.
99	202100049	Indiener geeft aan dat de vissen schadelijke producten opnemen door de gasboring en dat die producten zo worden opgenomen in de menselijk voedselconsumptie.
	Antwoord:	Er wordt een actief koolfilter geplaatst waardoor de emissies van stoffen ver beneden de wettelijke normen worden gereduceerd. Er wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om water te herinjecteren. Zie aanvulling MER, hfdst 3.
100	202100066	Indiener geeft aan dat er geen permanente belemmeringen voor de visserij moeten ontstaan door het aanleggen van meer kabels en leidingen in het gebied. Om dit in de toekomst te waarborgen, moet rekening worden gehouden met de morfologische dynamiek in het plangebied en moeten de kabels diep genoeg worden aangelegd.
	Antwoord:	Zowel voor de boorfase, productiefase als de transporten wordt het effect op visserij neutraal beoordeeld. Zie MER deel 2 hoofdstuk 13 overige gebruiksfuncties voor de beoordeling op de visserij.

8 Natuur en milieu

#	Zienswijze nummer	Zienswijze
101	202100010, 202100036, 202100037, 202100041, 202100050, 202100075, 202100076, 202100077, 202100081	Indieners maken zich zorgen over beschermde gebieden zoals Natura-2000, UNESCO en de bescherming van de Waddenzee onder de Ramsar-conventie. Ze vinden dat de afspraken over deze gebieden nageleefd moeten worden. Indieners vinden dat de effecten hierop onvoldoende zijn onderzocht dan wel gemarginaliseerd worden.
	Antwoord:	Zie MER, bijlage M9 hoofdstuk 7. Om impact voor zeezoogdieren binnen de Natura 2000-gebieden te voorkomen, zullen mitigerende maatregelen genomen worden. Hierdoor is er geen impact op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden. De Borkumse Stenen worden mogelijk aangewezen als vogelrichtlijn gebied. Daarom is in MER, bijlage 7.3 de Borkumse Stenen als zodanig beoordeeld. Er worden geen significante effecten verwacht op de soorten, noch op de beschermde gebieden, noch op het oesterherstelproject.
102	202100057, 202100068, 202100075, 202100113, 202100067	Indieners adviseren voor en aan het begin van de (seismische) werkzaamheden gevalideerde geluidsmetingen en (mogelijk) maatregelen, zoals een bubbelgordijn of beschermbellen. De registratiemethode van de geluidsmeting moet onderdeel zijn van het operationele plan.
	Antwoord:	Zie MER hoofdstuk 8.1.1. Voordat een mitigerende maatregel toegepast gaat worden, zal onderzocht worden of deze de reductiedoelstelling kan behalen. ONE-Dyas heeft besloten geen VSP (Vertical Seismic Profiling) meer uit te voeren. Hierdoor neemt het onderwatergeluid af ten opzichte van het eerdere voornemen.
103	202100010, 202100056, 202100069, 202100076, 202100113	Indieners vinden dat er gekeken moet worden in hoeverre voldaan wordt aan de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Mariene Strategie.
	Antwoord:	Zie Aanvulling MER, paragraaf 3.4 en MER, bijlage M9, hoofdstuk 11 waaruit blijkt dat er effecten zijn van de voorgenomen activiteit N05-A op de verschillende indicatoren, maar dat daardoor de goede milieutoestand niet wordt aangetast.
104	202100057, 202100067	Indieners vinden dat de cumulatieve effecten op zeezoogdieren ook in ruimtelijke zin bekeken moet worden.
	Antwoord:	In MER, bijlage M9 hoofdstuk 10 is de cumulatie van effecten door verschillende activiteiten onderzocht. Daarbij is gekeken naar de effecten van projecten die in tijd of afstand zouden kunnen overlappen met het vergunde project. De conclusie is dat er geen cumulatie van effecten is. Deze conclusie wordt ook onderschreven door de Commissie m.e.r.
105	202100010, 202100035, 202100057, 202100113	Indieners geven aan dat op dit moment schade aan de oesterbank niet voorkomen kan worden. Indieners stellen dat rekening gehouden moet worden met eventuele schade, dan wel afzien van de gaswinning vanwege de schade.
	Antwoord:	In Aanvulling MER, par 8.1.7 is het effect op het oesterherstelproject beoordeeld. Er worden geen significante effecten verwacht op het oesterherstelproject. Er is geen enkele reden om aan te nemen dat het gebied verslechtert op de manier die WNF voorstelt door de voorgenomen activiteit.
106	202100044, 202100057, 202100076	Indieners geven aan dat de huidig toegepaste norm van 168 dB voor onderwatergeluid onjuist is.
	Antwoord:	De toegepaste norm van 168 dB voor onderwatergeluid is opgenomen in de natuurtoets op grond van het KEC 3.0. Deze drempelwaarde is bepaald om significante effecten bij de aanleg van windmolens op de bruinvispopulatie te voorkomen. Alhoewel deze norm officieel

	niet van toepassing is op andere activiteiten, is voor de voorgenomen activiteit wel getoetst aan deze geluidsnorm. ONE-Dyas heeft besloten geen VSP (Vertical Seismic Profiling) meer uit te voeren. Hierdoor neemt het onderwatergeluid af ten opzichte van het eerdere voornemen; ook is er een voorschrift opgenomen om geluid reducerende maatregelen te nemen zoals een bellenscherm of vergelijkbare maatregelen die eenzelfde reductie bewerkstelligen. Er zullen mitigerende maatregelen voor onderwatergeluid genomen worden. Tot slot, zie MER hoofdstuk 8.1.1. Voordat een mitigerende maatregel toegepast gaat worden, zal onderzocht worden of deze de reductiedoelstelling kan behalen.
107	202100069, 202100113
	Indieners vinden dat er gekeken moet worden of voldaan wordt aan de doelstelling 'goede chemische toestand' van de Kaderrichtlijn Water.
	Antwoord: Zie aanvulling MER, par 3.4
	Er wordt een actief koolfilter geplaatst waardoor de emissies van stoffen ver beneden de wettelijke normen worden gereduceerd. Er wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om water te herinjecteren.
108	202100076, 202100067
	Indieners geven aan dat de verstoringstijd voor bruinvissen onjuist is en adviseren om de projectperiode aan te passen.
	Antwoord: Volgens Bijlage M9 is de hoogste dichtheid bruinvissen in het voorjaar. Zelfs wanneer alle activiteiten dan plaats zouden vinden is de gunstige staat van instandhouding niet in het geding. Wel zullen mitigerende maatregelen voor onderwatergeluid genomen worden.
	Effecten zijn getoetst aan wettelijke normen. Volgens het Advies van de Commissie m.e.r. zijn de effecten voldoende in kaart gebracht en de conclusies goed onderbouwd.
109	202100010, 202100045, 202100057, 202100076, 202100085
	Indieners maken zich zorgen over de effecten op diersoorten in de Noordzee en vogels. Zij maken zich zorgen om de effecten als gevolg van (onderwater)geluidsemissies en visuele verstoring. Niet alleen van de gaswinning zelf maar ook van schepen en helikopters. Ze benadrukken de risico's van cumulerende effecten die kunnen plaatsvinden. Ze vinden dat effecten in het MER gemarginaliseerd worden.
	Antwoord: Om impact voor zeezoogdieren binnen de N2000 gebieden te voorkomen, zullen mitigerende maatregelen genomen worden. Hierdoor is er geen impact op de instandhoudingsdoelstellingen van de N2000 gebieden. Zie MER, bijlage M9 hfdst 7.
	Doordat zoveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van de scheepvaartroute is er nauwelijks sprake van toename ten opzichte van het bestaande verkeer. Hetzelfde geldt voor helikopters. Zie MER, bijlage M9, par 6.2.2.1. en 6.2.1.3.
110	202100010, 202100036, 202100037, 202100041, 202100044, 202100045, 202100046, 202100056, 202100057, 202100075, 202100077, 202100081, 202100113, 202100067
	Indieners maken zich zorgen over stikstofdepositie op stikstof gevoelige gebieden en geven aan dat een onderzoek naar cumulatieve effecten ontbreekt. Met name cumulerende effecten met de stikstof uitstoot van de kolencentrale in Eemshaven en de scheepvaart worden benoemd.
	Antwoord: Cumulatie met bestaande activiteiten is reeds verwerkt in AERIUS. Zie aanvulling MER, hfdst 5.
111	202100010, 202100036, 202100037, 202100041, 202100045, 202100057, 202100075,
	Indieners maken zich zorgen over de cumulatieve effecten en de stapeling van verschillende ontwikkelingen en verdere industrialisatie van de omgeving van Schiermonnikoog. Daarnaast vinden indieners dat cumulatieve effecten, met name onderwatergeluid, onvoldoende zijn onderzocht, en dat er rekening gehouden moet worden met huidige en toekomstige ontwikkelingen, met name in de Eemshaven en Delfzijl, in relatie met cumulatieve effecten. Bovendien schetsen de huidige cumulatieve effecten een te optimistisch beeld.

202100076, 202100077, 202100081	
Antwoord:	De conclusie van de cumulatietoets in hoofdstuk 10 van de Natuurtoets uit 2020 voor het N05-A van ONE-Dyas was dat het N05-A-project samen met toekomstige activiteiten van ONE-Dyas niet leidt tot significante cumulatieve effecten. Volgens het advies van de Commissie mer zijn de cumulatieve effecten voldoende onderzocht. Zie aanvulling MER, hfdst 6.
112 202100035, 202100044, 202100057	Indieners geven aan dat het onderzoek naar de effecten op de oesterbank niet voldoende is. Het onderzoek mist informatie zoals een duidelijke kaart met de locatie van het oesterherstelproject en het platform, maakt geen gebruik van bestaande rapportages of houdt geen rekening met werking van de oesterbank. Voornamelijk geven indieners aan dat het effect van sedimentatie en de waterstromen niet goed inzichtelijk is gemaakt.
Antwoord:	In Aanvulling MER, par 8.1.7 is het effect op het oesterherstelproject beoordeeld. De lozing van boorgruis en -spoeling leidt tot kleine effecten (toename van vertroebeling en sedimentatie) bij het oesterherstelproject van WNF en ARK. Door het afvoeren worden deze effecten geheel vermeden. Door de aanvullende waterbehandeling vermindert de verontreiniging van de waterkolom bij het oesterherstelproject van WNF en ARK. Ook hiervan is het nadelig effect minimaal.
113 202100010, 202100026, 202100036, 202100037, 202100041, 202100044, 202100048, 202100065, 202100075, 202100077, 202100081, 202100085, 202100113, 202100049	Indieners vinden de lozing van stoffen via het water zorgwekkend en vinden dat er geen lozing naar het water mag plaatsvinden aangezien dit effecten kan hebben op de omliggende natuur. De lozingen dienen aan de strengste normen te voldoen. Indieners vragen om ook de boorspoeling op waterbasis aan land te brengen.
Antwoord:	Boorgruis en boorspoeling worden afgevoerd. Er wordt een actief koolstoffilter geïnstalleerd waardoor de emissies zo laag zijn dat deze ruim onder de drempelwaarden liggen. ONE-Dyas zal in de toekomst beoordelen of injectie van productiewater in de ondergrond mogelijk is. Zie Aanvulling MER, par 3.5 en 7.2
114 202100010	Indieners verzoeken de volgende aspecten mee te nemen in het MER onderzoek: <ul style="list-style-type: none"> • Extra druk op het Noordzee-ecosysteem door toegenomen scheepvaart en vliegverkeer; • Aantasting van de waterkwaliteit door inbreng van vreemde stoffen of verontreinigende stoffen; • Aantasting van de luchtkwaliteit door uitstoot van vervuilende stoffen en vliegverkeer; • risico op ongevallen; • Doden van immobiele beschermde soorten op de zeebodem bij de vestiging van de platform, aanleg van de routes en de boorprocessen. • Het uitschakelen en beperken van reeds gevestigde, duurzame economieën zoals offshore windparken en hun uitbreiding; • Aantasting van de functie van toerisme op de eilanden; • Verstoring van Natura 2000-gebieden ook op de West- en Oost-Friese eilanden door de depositie van stikstofoxiden. • Lekkende gasleidingen; • Landschapsschade door affakkelen gas en boringen;
Antwoord:	De aspecten zijn in het MER onderzoek meegenomen: <ul style="list-style-type: none"> • Extra druk op het Noordzee-ecosysteem door toegenomen scheepvaart en vliegverkeer:

	<p>zie MER deel 1, paragraaf 3.6.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aantasting van de waterkwaliteit door inbreng van vreemde stoffen of verontreinigende stoffen: zie MER bijlage M8, par 3.2. • Aantasting van de luchtkwaliteit door uitstoot van vervuilende stoffen en vliegverkeer: Zie MER, deel 2 hfdst 7, en bijlagen 7 en 8. • risico op ongevallen: Zie MER deel 1, paragraaf 2.1 • Doden van immobiele beschermde soorten op de zeebodem bij de vestiging van het platform, aanleg van de routes en de boorprocessen: Zie MER, bijlage M9. • Het uitschakelen en beperken van reeds gevestigde, duurzame economieën zoals offshore windparken en hun uitbreiding: Zie MER deel 2, hoofdstuk 13. • Aantasting van de functie van toerisme op de eilanden: Zie MER deel 2 hoofdstuk 16 • Verstoring van Natura 2000-gebieden ook op de West- en Oost-Friese eilanden door de depositie van stikstofoxiden: Zie MER, bijlage M9 hoofdstuk 7. • Lekkende gasleidingen; Zie Aanvulling aanvraag pijpleiding N05A-7-10-0-70030-01-05 Risk assessment dropped object analysis_signed en MER, bijlage M12c • Landschapsschade door affakkelen gas en boringen; Zie MER, bijlage M14, Aanvulling MER par 8.1.9
115	<p>202100044, 202100050</p> <p>Indiener vinden dat er te weinig rekening is gehouden met de natuurlijke waarden van het gebied zoals de rust, stilte, ruimte, uitzicht en natuur. En vinden dat de gasboring hier afbreuk aan doet.</p>
	<p>Antwoord: In MER, deel 2 hoofdstuk 16 Toerisme, is specifiek op het geluid, en het landschap op de eilanden ingegaan. Enige verstoring door het boorplatform valt niet uit te sluiten, hoewel het boorplatform beperkt zichtbaar is en slechts een zeer gering deel van de horizon beslaat.</p>
116	<p>202100068</p> <p>Indiener geeft aan dat als donorpopulatie voor de riffen in het NSG "Borkum Riffgrund" de herintroductieprojecten zijn gestart in het Nederlandse deel van de Borkum Riffgrund. Deze zijn met name van belang voor netwerking en de duurzame ontwikkeling van een bestand in de Noordzee. Deze bevinden zich in de directe omgeving van de geplande platformlocatie. Ook als dit een Nederlandse aangelegenheid is, wilt de indiener vragen om bij de locatiekeuze rekening te houden met de te verwachten negatieve effecten (met name door sedimentindringing).</p>
	<p>Antwoord: Doormiddel van het MER en het nieuwe voorkeursalternatief is er met de locatiekeuze zeker rekening gehouden met te verwachten negatieve effecten.</p>
117	<p>202100072</p> <p>Indiener geeft aan dat de gasfilmlaag de zee fauna in de Waddenzee zou vernietigen en bovendien zou de kinderschool voor vissen en zeezoogdieren in het nabije kustgebied zich hier voor een bepaalde tijd niet meer vestigen.</p>
	<p>Antwoord: De effecten op de Noordzeekustzone worden specifiek onderzocht in MER, Bijlage M9, par 7.2. De conclusie van de MER en de Natuurtoets en de Passende Beoordeling is dat er – met mitigerende maatregelen voor onderwatergeluid – geen significante effecten voor natuur en milieu optreden. Deze conclusie wordt onderschreven door de Commissie mer. De effecten op de natuur van potentiële incidenten, waaronder een oliefilm, zijn vooraf moeilijk in te schatten. ONE-Dyas richt zich op het voorkomen van incidenten en het voorkomen van verspreiding van olie indien zich een incident voordoet.</p>
118	<p>202100085</p> <p>Indiener geeft aan dat een overweging van het type stenen en hun verwijdering geenszins de negatieve effecten op de bodemorganismen verlichten. Er wordt niet uitgelegd welke stenen gebruikt zijn en hoe deze gedeponeed zijn. Ook wordt er verklaard dat tijdens de bouwwerkzaamheden geen bodemgevaarlijke stoffen in de bodem worden gebracht, hierbij is geen rekening gehouden met de omvangrijke verontreinigungsstroom. Dus de stoffen die naar de lucht worden uitgestoten en daarna de bodem en het water bereiken.</p>
	<p>Antwoord: Stenen worden gestort vanaf een schip met een stortpijp om zeker te stellen dat de stenen op de juiste plek terecht komen.</p>
119	<p>202100057</p> <p>Indiener geeft aan dat er wordt geclaimd dat er een positief effect ontstaat door het creëren van een visserijvrije zone. Echter zal een positief effect pas optreden als er meer vis bijkomt dan dood gaat door onderwatergeluid. Een positief effect kan dus niet geclaimd worden, tenzij hier vergelijkend onderzoek voor is gedaan: Wat is minder erg voor de vispopulaties in een beschermd gebied: visserij of gaswinning?</p>
	<p>Antwoord: In de MER, Bijlage M9 par 8.4 is ingegaan op de beschermde soorten, waaronder de platte oester.</p>

	Er is volop anekdotisch bewijs dat er veel vis voorkomt bij gasplatforms. Anders dan bij de visserij, blijven vissen bij platform in leven.
120 202100072	Indiener geeft aan dat gasconcentraat brandbaar en explosief is en kan resulteren in een niet blusbare brand. Dit resulteert in een filmlaag met grote omvang. Bij lage windinvloeden kan dit resulteren in irritatie van de luchtwegen. Dit mag niet worden uitgesloten.
Antwoord:	Zie MER deel 2, hoofdstuk 14 hierin is de modellering van de oliefilm die kan ontstaan bij onvoorziene gevallen beschreven en de beheersmaatregelen die genomen worden.
121 202100010	Indiener geeft aan dat grote delen van de Noordzee al zwaar vervuild zijn (Common Wadden Sea Secretariat, 2016). Indiener vindt daarom dat de huidige "feitelijke toestand" van de Noordzee in het gebied van het project moet worden onderzocht. Het getroffen natuurbeschermingsgebied moet bijzonder gedetailleerd onderzocht worden. Hiervoor moeten uit de verschillende beschermde gebieden een aanzienlijk aantal water- en bodemonsters worden genomen en worden gecontroleerd op hun vervuiling (zware metalen, stikstof- en zwavelverbindingen, enz.).
Antwoord:	Er wordt een actief koolfilter geplaatst waardoor de emissies van stoffen ver beneden de wettelijke normen worden gereduceerd. Er wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om water te herinjecteren. Zie aanvulling MER, hfdst 3. Uit de Aanvulling MER, paragraaf 3.4 en MER, bijlage M9, hoofdstuk 11 blijkt dat er effecten zijn van de voorgenomen activiteit N05-A op de verschillende indicatoren, maar dat daardoor de goede milieutoestand niet wordt aangetast. Alle in het MER en de aanvraag genoemde maatregelen zijn er op gericht om emissies van schadelijke stoffen tot een minimum te beperken. Het nemen van bodemonsters en het bepalen van de feitelijke toestand van de Noordzee voegt niets toe aan de beperking van schadelijke emissies.
122 202100076	Indiener geeft aan dat het onderwatergeluid van de aanleg van de pijpleiding en stroomkabel niet onderzocht is, omdat dit in beperkte mate voorkomt (Pg. 22 MER-rapport). Indiener geeft aan dat het geplande project geluid zal produceren dat verder het gebied indringt. Naast de akoestische interferentie produceren scheep- en helikopterbewegingen ook visuele verstoringen die significant zijn voor vogels en zeezoogdieren. Daarom eist indiener dat alle vormen van gebruik die het gebied in kwestie vervuilen, in aanmerking worden genomen en worden onderzocht.
Antwoord:	Onderwatergeluid is uitvoerig onderzocht in MER deel 2, hoofdstuk 3. Daarbij is in de MER Aanvulling in paragraaf 8.1.1 en paragraaf 7.3 nogmaals ingegaan op de effecten van geluid
123 202100069	Indiener geeft aan dat het project resulteert in effecten op zeezoogdieren door onderwatergeluid waarvan de relevante grenswaarden worden overschreden. Er zijn meerdere technische maatregelen beschreven om dit te vermijden/minimaliseren maar het is niet duidelijk of deze worden toegepast. Maatregelen om de effecten, met bouwvoorschriften of verjagingsmaatregelen, te voorkomen staan niet in de documentatie en moet gecontroleerd worden. Dat in Duitsland "maximaal 10%" van de zeezoogdieren niet gestoord mag worden (vgl. Hoofdstuk 9.5.12) is niet correct en verwijst waarschijnlijk alleen naar een beoordeling voor beschermde gebieden (bijvoorbeeld Natura 2000) en niet de bijzondere bescherming van soorten.
Antwoord:	Er wordt geen Vertical Seismic Profiling uit gevoerd waardoor de geluidsbelasting nog lager wordt (Aanvulling MER paragraaf 7.3). Voordat een mitigerende maatregel toegepast gaat worden, zal onderzocht worden of deze de reductiedoelstelling kan behalen. Met de mitigerende maatregelen zal er geen significante impact zijn.
124 202100057	Indiener geeft aan dat het vergunde gebied niet 1 hectare oftewel 100 bij 100 meter is - hoewel het klopt dat binnen dit gebied de oesters en rifstructuren geplaatst zijn- maar beslaat een oppervlakte van 25 hectare (500 bij 500 meter).
Antwoord:	In de Aanvulling MER is aangegeven dat het een gebied van 500x500m betreft.
125 202100057	Indiener geeft aan dat in de natuurtoets wat betreft stikstof op p.4 wordt verwezen naar een aparte passende beoordeling van de effecten van stikstof op de 24 betrokken Natura 2000-gebieden. Deze passende beoordeling lijkt te ontbreken. De indiener is van mening dat er in ieder geval een duidelijke gekwantificeerde omschrijving moet zijn van alle onderdelen van dit project waarbij stikstof wordt uitgestoten, inclusief berekeningen van de depositie op de hiermee belaste Natura 2000-gebieden.

		Bij de onderdelen van het project denken de indiener dan onder andere aan de emissies bij het heien ten behoeve van het platform, het transport van het platform van en naar de boorlocatie, de transportbewegingen van personeel, en onderhoudsvaartuigen en de emissies die vrijkomen bij de productiefase.
	Antwoord:	Zie aanvulling MER, hoofdstuk 5 voor de stikstofdepositie waarbij de verschillende fasen van het project met de daarbij behorende transportbewegingen onderzocht zijn.
126	202100057	Indiener geeft aan dat in de referentietabel met het Nota van Antwoord, punt 97 is gevraagd: Is een soft start een gevalideerde en bewezen effectieve methode? Indiener vindt dat op deze vraag geen antwoord is gegeven, alleen dat de methode door LNV is gehanteerd. Dus nogmaals stelt de indiener de vraag: wordt de soft start procedure toegepast om permanente schade bij zeezoogdieren en vissen als gevolg van onderwatergeluid te voorkomen; hoe bewezen effectief is deze softstart?
	Antwoord:	De soft start procedure wordt toegepast en de effecten zijn getoetst aan wettelijke normen. Volgens het Advies van de Commissie m.e.r. zijn de effecten voldoende in kaart gebracht en de conclusies goed onderbouwd.
127	202100057	Indiener geeft aan dat in sectie 5.1.1. van de MER aspecten worden genoemd die zijn meegenomen bij het selecteren van een locatie. Daarin staat niet de afstand tot het oesterrif, ondanks de belofte van ONE-Dyas om de schade aan het oesterrif te beperken. Waarom is afstand tot het oesterrif niet als aspect meegenomen? Schadebeperking en minimale impact was wel toegezegd in gesprekken met ONE-Dyas en in de brief van ONE-Dyas aan WWF, Waddenvereniging en ARK op 21-12-2018.
	Antwoord:	De locatie is verplaatst waardoor deze verder van het oesterherstelgebied is verwijderd. Zie Aanvulling MER, par 7.1.
128	202100076	Indiener geeft aan dat op pagina 5 van het scopingdocument wordt beschreven dat alleen delen van de directionele boorgaten en bijhorende seismische onderzoeken in Duitsland deel uitmaken van de documenten en dat overige deelprojecten onder de Nederlandse goedkeuringsprocedure vallen. Wij willen er op wijzen dat bij onderwatergeluid rekening moet worden gehouden met grensoverschrijdende effecten. Het geluid dat in het Nederlandse deel gegenereerd wordt zal ook gevolgen hebben voor de bruinvissen in Duitse Wateren.
	Antwoord:	Onderwatergeluid is uitvoerig onderzocht in MER deel 2, hoofdstuk 3. Daarbij is in de MER Aanvulling in paragraaf 8.1.1 en paragraaf 7.3 nogmaals ingegaan op de effecten van geluid. Door geen Vertical Seismic Profiling uit te voeren wordt de geluidsbelasting nog lager. (Aanvulling MER paragraaf 7.3)
129	202100057	Indiener geeft aan dat Royal Haskoning (pagina 32 van de MER, tabel 5) over de elektriciteitskabels stelt dat de deze geen netto effect hebben op habitatype. Hoe kan dit wanneer je die kabel 15 km ingraaft dwars door een gebied van rifstructuren? Een habitat is niet een steen alleen, maar ook de begroeiing en de door diersoorten gevormde structuren op die stenen. Hoe kan het geen effect hebben voor soorten? Hoe is dat getoetst? Netto effecten zijn er zeker, want er wordt op een lang trace bodem beroerd en dwars door riffen en schelpkokerwormvelden en andere beschermde flora en fauna. Je kan bij natuur in een ongunstige staat stellen dat wanneer je een deel kapot maakt, je toch netto effect hebt omdat de natuur zich daar herstelt. Dan moet je kunnen aantonen dat je het herstel (om die ongunstige staat naar gunstig te krijgen) ook niet vertraagt (zie methodiek passende beoordeling). Dat kan hier niet. Deze effecten zullen opnieuw getoetst moeten worden.
	Antwoord:	Door het wijzigen van de platformlocatie is ook het tracé van de kabel gewijzigd. Deze vermijdt zoveel mogelijk gebieden met stenen. De conclusie van de MER, de Natuurtoets en de Passende Beoordeling is dat er – met mitigerende maatregelen voor onderwatergeluid – geen significante effecten voor natuur en milieu optreden. Deze conclusie wordt onderschreven door de Commissie mer.
130	202100057	Indiener geeft aan dat teveel stikstof ook zuurstofloosheid kan veroorzaken. Significante effecten op het oesterrif van nog meer stikstof door gaswinning wanneer het zeewater al in een dergelijk verstoorde verhouding verkeert is niet uit te sluiten zonder daar meer over te zeggen dan “Op zee zijn geen stikstofgevoelige habitattypen aanwezig.”
	Antwoord:	Effecten op het oesterherstelproject zijn beschreven in MER, bijlage M9, M3-6 en deel 2 hoofdstuk 9. Met het oog op het oesterherstelproject is de platformlocatie verplaatst naar het

	zuidoosten. De aangehaalde zin 'Op zee zijn geen stikstofgevoelige habitats' is in het MER geschreven in de context van mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden van de Wet natuurbescherming in of nabij het plangebied. Op zee zijn in dit verband twee mogelijk voorkomende habitattypen relevant: H1110 Permanent overstroomde zandbanken en H1170 Riffen van open zee. Uit de Natura 2000 Profielendocumenten van deze gebieden van het ministerie van LNV blijkt dat deze twee habitattypen niet als gevoelig voor stikstofdepositie zijn gekenmerkt.
131 202100085	Indiener geeft aan dat volgens de Natuurtoets wordt geconcludeerd dat de goede milieutoestand niet wordt aangetast door het project. Zo is er in het worstcasescenario geen verslechtering van de staat van instandhouding van de bruinvis en zeehondenpopulatie. Met als reden dat de effecten tijdelijk en lokaal zijn. In plaats van een oppervlakkige quick-scanmethode moeten er juist meerdere integrale en meerjarige onderzoeken worden uitgevoerd. Alleen deze kunnen wijzen op een mogelijke verslechtering van de soorteninventarisatie.
Antwoord:	Naast een soft-start worden ook mitigerende maatregelen toegepast. Er wordt geen significante impact op zeezoogdieren verwacht.
132 202100057	Indiener geeft aan dat voor het geval de Minister zou besluiten de omgevingsvergunning voor het platform, de vergunning Mbb pijpleiding en de instemming voor het winningsplan te verlenen en ten gevolge daarvan het natuurherstelproject de oesterriffen geheel of gedeeltelijk teniet gaat of op andere wijze wordt beschadigd, een compensatie van de financiële schade die hiervan het gevolg is wordt verzocht. Indiener baseert dit verzoek om nadeelcompensatie en vergoeding van de te lijden schade onder meer op de nadeelscompensatieregeling die in de Wabo / Wnb is opgenomen en op de grondslag van buitenwettelijke nadeelscompensatie op basis van het beginsel van gelijkheid voor de openbare lasten op grond waarvan een bestuursorgaan gehouden kan zijn tot compensatie van onevenredige schade.
Antwoord:	Uit het MER en de natuurtoets blijkt niet dat er schade wordt aangericht. Nadeelcompensatie of schadevergoeding is daarom ook niet aan de orde.
133 202100021	Indiener is bang dat de boring een sterke impact zal hebben op de geologie (bv. bodemdaling, aardbevingen, sedimentverschuivingen, enz.) en op de fauna (hier vooral bruinvissen, zeehonden) van het gebied.
Antwoord:	Volgens het rapport van Deltares (MER bijlage M13) is de kans op aardbevingen verwaarloosbaar. Dit wordt geconcludeerd op basis van de voorgeschreven DHAS methode in aanvulling met extra gegevens van recente en Duitse putten. Desondanks is berekend wat de maximale magnitude is die de breuken in de ondergrond kan veroorzaken, namelijk meer dan 2.5 M. In die gevallen wordt een score toegekend. Op basis van deze score komt het risico van aardbevingen bij N05 uit in de risicocategorie I. Zie MER, bijlage M9 hfdst 7. Om impact voor zeezoogdieren binnen de N2000 gebieden te voorkomen, zullen mitigerende maatregelen genomen worden. Hierdoor is er geen impact op de instandhoudingsdoelstellingen van de N2000 gebieden.
134 202100057	Indiener is van mening dat de (populatie) effecten op zeehonden niet duidelijk naar voren komen. Eveneens mist er bronvermelding bij gemaakte claims.
Antwoord:	De beschrijving van de impact is de conclusie van de evaluatie van de effecten (zie MER, Deel 2) en de aanwezigheid van de zeehond (zie MER, bijlage M9, par 5.3.2). De beoordeling van de effecten op zeehonden door een mariene bioloog leidt tot een onderbouwde conclusie.
135 202100057	Indiener meent dat veel stenen al zijn verwijderd van de zeebodem door o.a. visserij, delfstoffenwinning etc. hierdoor gaat er telkens een stukje natuur verloren. Cumulatief gaat hierdoor veel natuur verloren. Dit project zal hier aan bijdragen, zo glijden we verder af en hanteren we shifted baselines. Een land dat riffen wil herstellen zal dus juist deze gebieden met begroeide stenen waarborgen. Biogene (oesterrif) en geogene stenen rifstructuren moeten beschermd worden. Deze gaswinning gaat dit juist tegen.
Antwoord:	Om erosie bij het platform en de pijpleiding te voorkomen, worden stenen gestort. Zie MER, deel 1, par 2.2. ONE-Dyas wil deze steenbestorting zodanig inrichten dat deze dienst zou kunnen doen als biogeen rif.
136 202100057	Indiener vindt dat de cumulatie van andere geluidsbronnen meegenomen moet worden om de effecten te bepalen. Het is niet duidelijk op te maken wat de totale

		(onafgebroken) duur is van het geluid per activiteit, welke activiteiten wanneer plaatsvinden en in de tijd en ruimte/locatie en overlappen, en hoe ver de effecten reiken op de kaart ten opzichte van rifstructuren en natuurgebieden etc. Dat moet inzichtelijk gemaakt worden, dus zowel in tijd als in ruimte. Welk geluid is er nu al, welke metingen zijn gedaan? Naast de kaarten met gebieden van geluid die ook moeten worden gemaakt voor cumulatie van geluid; wat is de periode van cumulatieve overlast? Voor de cumulatietoets wordt uitgegaan van de periode 2021 - 2025; waarom? Dit is toch een maximaal 35 jaar durend project?
	Antwoord:	De geluidsbelasting vindt met name plaats tijdens de aanleg en de boorfase. Daarom zijn deze perioden meegenomen voor de cumulatietoets. Tijdens de productiefase is er nagenoeg geen geluid dat kan cumuleren met andere activiteiten. Volgens de Wnb dienen in de cumulatietoets projecten te worden meegenomen die een Wnb-vergunning hebben gekregen maar nog niet zijn uitgevoerd.
137	202100010	Indiener vindt dat de effecten op milieu en omgeving moeten worden aangevuld met mogelijke en onvoorziene gebeurtenissen, zoals: <ul style="list-style-type: none"> • Aantasting van de waterkwaliteit door inbreng van vreemde stoffen of verontreinigende stoffen; • Aantasting van de luchtkwaliteit door uitstoot van vervuilende stoffen en vliegverkeer; • Risico op ongevallen; • Doden van immobiele beschermde soorten op de zeebodem bij de vestiging van het platform.
	Antwoord:	<ul style="list-style-type: none"> • Aantasting van de waterkwaliteit door inbreng van vreemde stoffen of verontreinigende stoffen: De maximaal berekende concentraties in de onderste waterlaag zijn voor alle stoffen (minstens een factor 12) lager dan de WFD-normen (MAC-MKE en JG-MKE) of andere toxiciteitsgrenswaarden voor zoutwaterorganismen. Zie MER deel 2 hoofdstuk 5 emissies naar water en Aanvulling MER par 3.5. • Aantasting van de luchtkwaliteit door uitstoot van vervuilende stoffen en vliegverkeer: De emissies van verontreinigende stoffen ligt ver beneden de norm. Aantasting van de luchtkwaliteit is niet aan de orde. Zie MER deel 2 hoofdstuk 7 emissies naar lucht. • Risico op ongevallen: Het risico op ongevallen wordt door diverse maatregelen beperkt, zodat de kans op een ongeval uitermate klein is. • Doden van immobiele beschermde soorten op de zeebodem bij de vestiging van het platform: Totaal wordt geraamd dat de poten en het stortsteen samen een oppervlakte van 0,1 tot 0,2 hectare bedekken. De locatie van het platform is gewijzigd om gebieden met bijzondere soorten te ontzien.
138	202100075	Indiener vindt dat de invloed op het milieu ongewis is en in een aantal gevallen aantoonbaar negatief als de wind waait vanuit de hoek van het industriële Gemsgebied.
	Antwoord:	Alle emissies naar lucht zitten ruim onder de norm. Zie MER, deel 2 hfdst 7, en bijlagen 7 en 8.
139	202100085	Indiener vindt dat de toegepaste analysemethodiek fundamenteel is te bekritisieren. Er werden geen continue luchtmetingen uitgevoerd en geëvalueerd die nodig zijn voor een kwalitatieve en kwantitatieve beoordeling van de gezondheidseffecten. De fijnstofmetingen hebben alleen betrekking op de detectie van PM10-deeltjes, terwijl aardgasproductie ook PM2.5 en PM0.1 produceren. Om de gezondheidseffecten voor mensen te kunnen beoordelen verwachten de steden Borkum, Nordeney en de eilandgemeenschap Juist een analyse waarvan de reikwijdte verder gaat dan de reguliere EU-verordening. ONE-Dyas moet zich bewust worden van hun verantwoordelijkheid voor het behoud van de gezondheid van de eilandbevolking.
	Antwoord:	Beoordeling van fijnstof is gebaseerd op Nederlandse en Duitse wetgeving die over het algemeen rechtstreeks uit EU-regelgeving voortvloeit. Zie MER, deel 2, par 7.3. Er is geen reden waarom ONE-Dyas voor een project op zee, niet in de buurt van bebouwde omgeving verder zou moeten gaan dan nationale wetgeving.
140	202100057	Indiener vindt dat de volgende vragen of van deze strekking beantwoord moeten worden, waarbij voorgenomen gaswinning de activiteit vormt: 1. Heeft de activiteit geen effect op het bereiken van een goede staat van

		<p>instandhouding?</p> <p>2. Verhindert, voorkomt of vertraagt de activiteit niet het bereiken van een natuurlijke staat van biomassa en biodiversiteit?</p> <p>3. Verhindert, reduceert of verandert de activiteit niet de recrutering en populatie dynamiek van typische soorten en lokale populaties?</p> <p>4. Verslechteren, reduceren of veranderen abiotische factoren gerelateerd aan de flora en fauna van het gebied niet door de activiteit?</p> <p>5. Interfereert de activiteit niet de natuurlijke interacties en trofische dynamiek tussen soorten in het gebied?</p> <p>6. Beïnvloedt de activiteit niet de natuurlijke bewegingen van typische en/of sleutelsoorten in het gebied?</p> <p>7. Beïnvloedt de activiteit niet de terugkeer van eerder veel voorkomende typische en/of sleutelsoorten in het gebied?</p> <p>8. Verhindert de activiteit niet de ecologische processen die nodig zijn voor soorten en leefgebieden om een gunstige staat van instandhouding te bereiken?</p> <p>Op deze vragen kunnen vier antwoorden volgen:</p> <p>1. Genoeg informatie bestaat om een negatieve impact te bewijzen</p> <p>2. Genoeg informatie bestaat om te concluderen dat een negatieve impact niet kan worden uitgesloten</p> <p>3. Onvoldoende informatie bestaat om een negatief effect uit te sluiten</p> <p>4. Voldoende informatie bestaat om een negatief effect uit te sluiten</p>
	Antwoord:	Deze punten zijn stuk voor stuk aan de orde gekomen in het MER. Indien er geen significante effecten op de bestaande situatie zijn, vormt de activiteit ook geen belemmering van verbetering van de bestaande situatie.
141	202100076	Indiener vindt dat de VSP (ook bij een zachte start) niet mag plaatsvinden tijdens de opfok van de jongen, aangezien moeder en kalf door het vluchtgedrag en de geluidsinvloed van elkaar kunnen worden gescheiden.
	Antwoord:	ONE-Dyas heeft besloten geen VSP meer uit te voeren.
142	202100010	Indiener vindt dat gedurende de bouw-, exploitatie- en demontagefase ecologische monitoring is vereist. De lucht-, bodem- en waterkwaliteit en de ontwikkeling van de soorteninventaris moeten regelmatig worden onderzocht. Samen met het MER moet een monitoringsconcept worden ingediend.
	Antwoord:	In het MER deel 2 is voor elk onderwerp aangegeven waar monitoring zal plaatsvinden en waar niet. Zo zal voor emissies naar lucht gemonitord worden conform het HSE-systeem van ONE-Dyas, ook zullen de afgevoerde afvalstromen volgens hetzelfde systeem gemonitord worden. Voor bodembewegingen zal ook monitoring plaatsvinden met het bestaande KNMI-netwerk.
143	202100076	Indiener vindt dat met betrekking tot de avifauna ook moet worden onderzocht welke effecten het geplande project zal hebben op de algemene vogeltrek. De Noordzee en met name de Waddenzee zijn van groot belang voor de Europese vogeltrek. Indiener is van mening dat over het algemeen het geplande project zal leiden tot aanzienlijke negatieve effecten op Natura 2000-gebieden en de FFH-soorten en FFH-habitattypen die daar worden aangetroffen. De effecten moeten dienovereenkomstig worden uitgewerkt in het MER-rapport.
	Antwoord:	In MER Bijlage M9, hoofdstuk 7 zijn alle N2000 gebieden specifiek getoetst op de instandhoudingsdoelstelling. Er zijn geen significante effecten voor vogels geconcludeerd.
144	202100067	Indiener vraagt welke andere methoden voor het afschrikken van zeezoogdieren zijn overwogen, naast de veelgebruikte pinger- en zeehondenafschrikssystemen? Resultaten van de monitoring van heimaatregelen bij het heien van offshore windturbines laten zien dat dit type heien leidt tot vermijdingseffecten die de verstoring door heien verder kunnen versterken. Volgens lokale kennis is de BSH daarom sinds 2017 overgestapt op het bestellen van een nieuw ontwikkeld systeem, het zogenaamde "Fauna Guard System" voor verjagingsdoeleinden. De mogelijke toepassingen binnen het verkenningsproject van ONE Dyas B.V. moet worden onderzocht.
	Antwoord:	Het gebruik van pingers en een soft-start reduceert de kans op ernstiger schade, en wordt daarom beschouwd als een waardevolle mitigerende maatregel. Wel is ontheffing aangevraagd bij RvO omdat zeezoogdieren door deze maatregel naar de letter der wet opzettelijk verstoord worden. De mogelijkheden voor een FaunaGuardSysteem worden onderzocht en toegepast indien dit daadwerkelijk voordelen op zou leveren.

145	202100057	Indiener vraagt: Wat is in dit gebied het continue geluid en wat zijn de maximale niveaus van piekgeluiden? Hoeveel geluid per fase? Indiërs zijn ervan overtuigd dat deze gaswinning, zeker indien dat zal leiden tot nog meer seismische onderzoeken naar andere gasvelden en de dood van 508 bruinvissen, een ongewenste ontwikkeling is voor dit kwetsbare natuurgebied, de beschermde status voor bruinvissen in generieke zin en vanwege Natura 2000 gebied Borkum Riffgrund, waar het leefgebied van de bruinvis specifiek wordt beschermd.
	Antwoord:	Zie MER, Deel 2, hoofdstuk 3 en 4 en bijlagen M1 en M2. Er wordt geen VSP (vertical seismic profiling) uitgevoerd en de conclusie van de MER, de Natuurtoets en de Passende Beoordeling is dat er – met mitigerende maatregelen voor onderwatergeluid – geen significante effecten voor natuur en milieu optreden).
146	202100048	Indiener wijst erop dat de Wereldgezondheidsorganisatie stelt om de blootstelling aan bijvoorbeeld Benzeen te beperken. Indiener stelt dat middels de lozing van de dergelijke stoffen dus volledig hieraan voorbij is gegaan en derhalve in strijd is met internationale verdragen voor de rechten van de mens en het milieu.
	Antwoord:	De emissies voldoen aan de wettelijke normen. De wettelijke normen houden rekening met eventuele doorwerking in de voedselketen. Daarbij is besloten een actief koolfilter te plaatsen om schadelijke emissies tot onder de wettelijke norm te beperken.
147	202100057	Indiërs geven aan dat ten aanzien van het grotere omliggende gebied al is aangetoond dat het voldoet aan de definitie H1170. Dat gebied bestaat uit een mozaïek van stenen riffen, laniche (schelpkokerwormen) velden, schelpdieren en schelpen, maar ook uit delen zand en grind. Juist die diversiteit aan leefgebied maakt het interessant om te beschermen en herstellen. En om die reden ook als apart doel opgenomen door de Duitse overheid voor de Borkumse Stenen. Dan kan men niet met betrekking tot een kleiner deel van dat gebied -dat in zijn geheel al kwalificeert als rif - stellen dat in dit deel toch net te weinig stenen liggen om het als rif aan te merken. We weten dat de dichtheden in het grotere rifgebied niet overal even hoog zijn, maar juist die afwisseling en variëteit is goed voor biodiversiteit.
	Antwoord:	Zie art 94 Bijlage algemeen, Habitat Assessment Survey - Gaswinning N05-A er zijn geen riffen van open zee te beschermen habitat (H1170) aangetroffen. Bij tweede survey is er nadrukkelijk voor gezorgd dat de beoordeling is uitgevoerd conform de Nederlandse standaard. Desondanks is opnieuw geconcludeerd dat zowel in het oorspronkelijk onderzochte gebied (2019) als in het nieuw onderzochte gebied (2021) geen riffen voorkomen. De definitie van het habitat H1170 neemt de ruimtelijke dichtheid mee als criteria. Op grond van de onderlinge afstand tussen de stenen is geconcludeerd dat het gebied zich niet kwalificeert als H1170. Zie Aanvulling MER, par 7.1.2
148	202100057	Indiërs verzoeken One-Dyas en de Nederlandse overheid om zich te houden aan de door hen onderschreven afspraken en hiernaar te handelen in en buiten de onderhavige procedure over het N05-A project. Het door de overheid in het kader van VIBEG gewekte vertrouwen dat de Borkumse Stenen en daarvan tenminste het gebied waarin de door overheid vergunde en door WNF aangelegde oesterriffen zich bevinden, zou worden beschermd als Habitatrictlijngebied, staat in de weg aan het verlenen van de onderhavige vergunnings- en instemmingsbesluiten. Zowel in tijd als in ruimte moeten de schadelijke effecten op de Borkumse Stenen en in het bijzonder het oesterrif worden getoetst aan de onder dat regime beschermde natuurwaarden, waarvan de overheid al tenminste sinds het sluiten van het VIBEG akkoord in 2017 nalatig is geweest deze toe te passen op dit gebied
	Antwoord:	Het voorkeursalternatief is aangepast. Zie Aanvulling MER, par 7.1.2, 7.2 en 8.1.7 voor complete informatie. De Borkumse Stenen is aangewezen als KRM-gebied.
149	202100056	Indiërs vinden dat de exploraties nadelig zijn voor het leefgebied van het Borkum Rif. Bruinvissen en andere wezens kunnen met uitsterven worden bedreigd. Indiërs eisen monitoring en openbaarmaking van de exploraties, met opgave van tijd en plaats, om eventuele verstoringen te kunnen opsporen.
	Antwoord:	Monitoring van diverse milieuparameters is wettelijk verplicht en hoeft daarom niet in de vergunningsvoorwaarden te worden opgenomen. Dit betreft onder meer de lozing van productiewater en mijnbouw hulpstoffen, en het ontdoen van afvalstoffen. ONE-Dyas werkt conform een HSE-managementsysteem, waarbij parameters worden gemonitord op het gebied van emissies, energie en afval. Deze gegevens worden verantwoord in diverse milieureportages.

150 202100072 **Welke chemische boorvloeistof wordt hier gebruikt om een boorgat te compenseren?**

Antwoord: Indien een boring nodig is om een blow-out onder controle te krijgen, zullen vergelijkbare middelen gebruikt worden als voor de geplande boringen bij N05-A. Voor de toegepaste chemicaliën is een vergunning nodig van Staatstoezicht op de Mijnen. Deze vergunningen zijn gebaseerd op Ospar-regelgeving die uitgaat van een voortdurende verbetering van de te gebruiken boorvloeistof.

151 202100072 **Welke maatregelen heeft u voor het opvangen van gemorste boorspoeling, bijvoorbeeld een multifunctioneel vaartuig?**

Antwoord: Zie MER, deel 1, paragraaf 2.3.1 Boorproces. Boorvloeistof wordt via leidingen naar de schudzeven geleid en daar opgevangen in tanks. Vervolgens wordt het afgevoerd met een schip.

9 Overig

#	Zienswijze nummer	Zienswijze
152	202100010	Indieners verzoeken een Duitse vertaling beschikbaar te maken van alle processtukken
	Antwoord:	Alle documenten worden in het Duits vertaald.
153	202100040, 202100053, 202100055, 202100086	Indieners geven aan dat het overladen van aardgasconcentraat in Roodeschool ongewenst is, dat de vergunningen niet actueel zijn en dat beter duidelijk gemaakt moet worden waarom de haalbaarheid van het verplaatsen negatief is beoordeeld.
	Antwoord:	Door afvoer van het gas via leiding van Noordgastransport (NGT) wordt bestaande infrastructuur gebruikt, wat de milieu impact van het project op het gebied van gas afvoer minimaliseert. ONE-Dyas voert actief gesprekken met stakeholders over de effecten en de kansen van dit voortgezet gebruik De aardgascondensaatverlading in Roodeschool maakt geen onderdeel uit van deze vergunning. De verlading in het dorp is geen wenselijke situatie, maar dit project brengt hierin geen verandering. Mogelijk dat een langere scope voor condensaatverlading leidt tot een andere kosteneffectiviteit voor verplaatsing van de condensaatverlading, maar in het kader van deze vergunning kan de verplaatsing geen rol spelen. Dit jaar zal de vergunning voor de condensaatverlading worden geactualiseerd.
154	202100010, 202100072	Indieners vragen zich af welke maatregelen getroffen worden om de luchtkwaliteit te beschermen
	Antwoord:	In MER, deel 2 hoofdstuk 16 toerisme, is specifiek op de luchtkwaliteit op de eilanden ingegaan. De emissies van schadelijke stoffen, N02, PM10, en ZZS liggen beneden de achtergrondwaarden van deze stoffen. Er is geen effect op de luchtkwaliteit op de eilanden, omdat de emissies van gevaarlijke stoffen onder de achtergrondwaarde blijft.
155	202100057, 202100076	Indieners vinden dat de cumulatieve effecten op geluid van visserij en scheepvaart en vliegverkeer onvoldoende zijn onderzocht, daarnaast wordt aangegeven dat de cumulatieve effecten over een te korte periode zijn onderzocht.
	Antwoord:	Visserij, sloop- en luchtvaart zijn deel van de autonome ontwikkeling en zodanig meegenomen in de beoordeling van de effecten op de natuur.
156	202100010, 202100036, 202100037, 202100041, 202100048, 202100072, 202100075, 202100076, 202100077	Indieners vinden dat de risico's op ongevallen en calamiteiten met betrekking tot het boorplatform onvoldoende zijn onderzocht. Daarnaast word gepleit voor het uitvoeren van een veiligheidsanalyse waarin alle ongevalsscenario's worden onderzocht en voor het opstellen van een calamiteitenplan.
	Antwoord:	In geval van een ongeval op N05-A zal de kustwacht gealarmeerd worden, die indien nodig het bestrijdingsteam van RWS kan inschakelen. Dit gebeurt op basis van een Incidentbestrijdingsplan Noordzee, waarbij ook internationaal wordt samengewerkt. Zie https://www.rijkswaterstaat.nl/nieuws/archief/2021/03/incidentbestrijding-op-de-noordzee-van-losgekomen-boei-tot-olieramp
157	202100036, 202100037, 202100041, 202100045, 202100077	Indieners geven aan dat er geen draagvlak is voor de gaswinning. Daarbij noemen indieners ervaringen met gaswinningen elders die onrust en angst veroorzaken.
	Antwoord:	Het is begrijpelijk dat de ervaringen met gaswinningen elders, met name Groningen, kunnen leiden tot onrust en angst. Echter, dient ieder project beoordeeld te worden op de specifieke eigenschappen van het desbetreffende project. De geplande gaswinning op de Noordzee is niet te vergelijken met de gaswinning in Groningen.
158	202100081	De gaswinning is gepland ten noorden van Schiermonnikoog in een gebied met de meest drukke vaarroutes van West-Europa. Er is altijd een risico op een aanvaring. (...)

		<p>In de MER wordt aangegeven dat bij calamiteiten schadelijke stoffen in zee terecht zullen komen. De potentiële emissies zijn niet inzichtelijk gemaakt omdat volgens de MER: 'de gehele activiteit erop is gericht om calamiteiten te voorkomen'. Elders in de MER is wel een samenvatting gegeven van de uitkomsten van de uitgevoerde risicoanalyses. Uit niets blijkt dat de aanvrager zich bewust is van de catastrofale gevolgen die een aanvaring kan hebben voor de verre omgeving van het boorplatform.</p> <p>Indiener geeft aan dat bij calamiteiten er schadelijke stoffen in zee terecht zullen komen. De potentiële emissies zijn niet inzichtelijk gemaakt aangezien de activiteiten gericht zijn op het voorkomen van calamiteiten. Er is geen indruk dat de aanvragen bewust is van de gevolgen die een aanvaring kan hebben op de verre omgeving van het boorplatform</p>
		<p>Antwoord: Als gevolg van een aanvaring met een schip bestaat eveneens kans dat er milieueffecten kunnen optreden. De kans op een aanvaring met een schip en de mogelijke milieueffecten hiervan zijn afhankelijk van diverse factoren. De mogelijke effecten van een aanvaring zijn vergelijkbaar met de effecten van lekkages en in de worst-case-situatie met de effecten van de blow out. Deze effecten zijn beschreven in MER deel 2 hoofdstuk 14.3. In MER, bijlagen M12 zijn onderzoeken weergegeven die uit gaan van de verspreiding in het scenario dat een lekkage zich heeft voorgedaan. In MER, deel 2 hoofdstuk 14.4 zijn de maatregelen benoemd die een lekkage moeten voorkomen. Tabel 77 geeft de kans op het voorkomen van een lekkage weer.</p>
159	202100086	<p>De gemeente Het Hogeland geeft aan dat verplaatsing van het station 'op geen enkele manier een haalbare kaart is'. De indiener vraagt zich af waarop men dit baseert.</p>
		<p>Antwoord: Zoals in de brief [kenmerk: DGKE-WO / 22105028] aan de Tweede Kamer is aangegeven konden vanuit het Nationaal Programma Groningen (NPG) financiële middelen worden gevraagd om de verplaatsing mogelijk te maken. De gemeente Het Hogeland heeft er echter voor gekozen geen bijdrage uit het NPG te vragen voor de verplaatsing.</p>
160	202100010	<p>De indiener geeft aan dat moet worden gecontroleerd of de effecten van de productie-installatie zelf (bijvoorbeeld materiaalmotheid, onderhoud van de installatie, etc.) in de MER-regeling moeten worden gecategoriseerd.</p>
		<p>Antwoord: Bij de bouw van het platform wordt rekening gehouden met de verwachte levensduur. Hierop wordt het platform gecertificeerd. Onderdeel van de certificering is een regelmatige inspectie op de constructie van het platform.</p>
161	202100010	<p>De indiener vindt dat de reikwijdte van het onderzoek uitgebreid dient te worden met de impact op windenergiecentrales. Het windpark "Riffgat" bevindt zich in de nabijheid van het geplande aardgasexploratieveld N05-A. Hierbij moet worden aangetoond welke effecten de schade en risico's van het boor- en productieplatform hebben op het convertorplatform en de windturbines van de windparken.</p>
		<p>Antwoord: De hellingshoek veroorzaakt door de bodemdaling valt weg in de dynamiek van het gebied en is kleiner dan wordt aangehouden bij de bouw van windmolens. Zie MER, bijlage M13, par. 5.3.3.</p>
162	202100072	<p>De indiener vraagt zich af hoe diep de geplande geothermische bronnen zullen zijn.</p>
		<p>Antwoord: Het betreft hier geen geothermieboringen, maar boringen naar aardgas. De gasvelden liggen op ongeveer 4 kilometer diep.</p>
163	202100072	<p>Indienen vraagt welke maatregelen/middelen er zijn bij een kwikongeval.</p>
		<p>Antwoord: ONE-Dyas heeft een HSEQ procedure voor een veilige werkwijze met kwik, bedoeld om ongelukken te voorkomen.</p>
164	202100044	<p>Indiener geef aan dat het gevoelige habitatype H1170 'Riffen van open zee' onvoldoende onderzocht is. Er ontbreekt een duidelijke kaart waarop zowel deze riffen, het platform, de twaalf boorputten én de aan te leggen buizen voor aan- en afvoer van energie en gas op staan. Daarnaast wordt alleen effect verwacht van heien, maar andere effecten zijn niet uit te sluiten. Er wordt hier onvoldoende ingegaan op het effect van onderhoud en ongelukken aan de boorputten. Een onderdeel van de vergunning zou moeten zijn dat het plaatsen van het platform en putten buiten deze gevoelige riffen plaatsvindt.</p>
		<p>Antwoord: ONE-Dyas heeft uitgebreid veldonderzoek gedaan naar de aanwezigheid van H1170 in het gebied van de plaatsing van het platform. In de Aanvulling MER is een kaart opgenomen met het platform, de pijpleiding voor de afvoer van gas en de kabel voor de aanvoer van</p>

	elektriciteit. In MER en de Aanvulling MER zijn alle relevante effecten onderzocht. Ook onvoorziene voorvallen zijn onderzocht. Met het oog op het oesterherstelproject is de platformlocatie verplaatst naar het zuiden.	
165	202100010	Indiener geeft aan dat als het project wordt goedgekeurd, de eventuele negatieve effecten gecompenseerd moeten worden met passende maatregelen.
Antwoord:	Waar mogelijk/ van toepassing worden de negatieve effecten gemitigeerd zodat aanzienlijke negatieve effecten zijn uitgesloten.	
166	202100072	Indiener geeft aan dat bepaalde stoffen die gebruikt worden bij de aardgaswinning zoals Glycol, koolwaterstoffen en kwik uit het gas gefiltert worden voordat ze worden afgevoerd. De indiener vraagt zich af waar deze chemicaliën blijven en hoe ze worden getransporteerd en worden verwerkt.
Antwoord:	Glycol wordt geregenereerd en opnieuw gebruikt. Kwik en koolwaterstoffen in het productiewater worden afgescheiden via een skimmer en een actief koolfilter. Kwik wordt afgevoerd naar land naar een erkende verwerker. Koolwaterstoffen gaan mee met het export gas en condenseert in de pijpleiding naar de NGT. Zie Aanvulling, aanvraag Wabo par 5.1.	
167	202100057	Indiener geeft aan dat bewijs gevraagd is waarmee aangetoond kan worden dat de plannen van One-Dyas in lijn zijn met het NZA. Waarom de Nederlandse overheid en de olie- en gasector niet anders kan dan op deze locatie - in dit beschermde zeegebied, pal op en naast bedreigde rifstructuren en midden in een leefgebied van bedreigde diersoorten- boren naar gas, hetgeen voor de energietransitie nodig wordt geacht. Daarnaast heeft de indiener gevraagd om aan te tonen dat de gaswinning de best beschikbare technieken hanteert en minimale impact op de natuur heeft. De indiener geeft aan dat bewijs tot op heden nog niet is overhandigd.
Antwoord:	Gas blijft nog nodig tijdens de energietransitie. Gaswinning, mits veilig en milieuverantwoord, heeft de voorkeur boven import van gas. Zie aanvulling MER hoofdstuk 1 en hoofdstuk 2. Vergunningen worden getoetst aan wettelijke normen. Bovenwettelijke maatregelen kunnen niet worden afgedwongen door middel van vergunningsvoorschriften. Het afvoeren van het boorgruis en het toepassen van een actief koolstoffilter zijn overigens bovenwettelijke maatregelen. Omdat deze nu onderdeel zijn van de aanvraag is toepassing van deze bovenwettelijke maatregelen geborgd. De activiteit is besproken in het NZO	
168	202100076	Indiener geeft aan dat de booractiviteit nadelige effecten kan hebben op de zeebodem, zee zoogdieren, vissen, benthos en vogels door onderwatergeluid door schepen, geluidsemisseries en verstoring. Daarnaast zijn bodemdaling en aardbevingen ook gevolgen van het winnen van gas. Deze effecten moeten in detail worden behandeld in het MER-rapport.
Antwoord:	Voor effecten van onderwatergeluid zie MER deel 2 hoofdstuk 3 onderwatergeluid. Voor effecten op bodemdaling en aardbevingen zie MER deel 2 hoofdstuk 15 bodembeweging. Er zijn geen significante nadelige effecten.	
169	202100010	Indiener geeft aan dat de extra schade aan de Noordzee door de aansluiting op het windpark op zee nader moet worden onderzocht.
Antwoord:	De effecten van de aanleg van de kabel zijn onderzocht in het MER voor alle relevante milieuaspecten.	
170	202100076	Indiener geeft aan dat de grenswaarden die gedefinieerd zijn in het geluidsbeschermingsconcept van de BMU 20133 moeten worden nageleefd. De indiener geeft aan dat de Nederlandse geluidsnorm die vanaf 2023 geldt voor heiwerkzaamheden met 3dB wordt overschreden bij het aanstampen van de ankerpalen.
Antwoord:	Zie MER deel 2, hoofdstuk 3.5. Bevindingen, toetsing aan regelgeving en mitigatie. Onder het kopje mitigerende maatregelen vind je hoe het onderwatergeluid wordt gereduceerd.	
171	202100055	Indiener geeft aan dat de overheid transparant moet zijn over de eigen belangen van gaswinning en de baten die de overheid heeft bedongen.
Antwoord:	ONE-Dyas B.V. is een private onderneming, waarin de staat geen aandelen heeft. Het N05-A project wordt ondernomen in een Joint Venture van ONE-Dyas B.V, Hansa Hydrocarbons Ltd in samenwerking met EBN B.V. EBN heeft hierin 40% belang. De staat is enige aandeelhouder van EBN.	

172	202100048	Indiener geeft aan dat de volksgezondheid niet verbetert door de gaswinning omdat er grootschalige lozing van milieuverontreinigende stoffen plaatsvindt die uiteindelijk ook in de voedselketen terecht komen.
	Antwoord:	Zie aanvulling MER, hfdst 3. Er wordt een actief koolfilter geplaatst waardoor de emissies van stoffen ver beneden de wettelijke normen worden gereduceerd. De wettelijke normen houden rekening met eventuele doorwerking in de voedselketen.
173	202100010	Indiener geeft aan dat door de waterbeweging tegen de steunen van het boor-en productieplatform zal worden geschuurd. De indiener vindt dat de risico's in geval van destabilisatie van de productie installatie moet worden aangegeven en dat in het MER moet worden beschreven hoe met ontgroning wordt omgegaan en welke stoffen in de bodem worden gebracht.
	Antwoord:	Er wordt stortsteen gestort om erosie te voorkomen. Zie MER, Deel 1 par 2.2.2 en MER, Deel 2, par 6.4.
174	202100072	Indiener geeft aan dat een schip vanaf Borkum tot het gasproductieplatform er ongeveer 1,5 tot 1.75 uur over zal doen. De indiener vraagt zich af hoe hier een beveiliging tegen elke vorm van negatieve omgevingsinvloeden kan worden gehandhaaft.
	Antwoord:	In geval van een ongeval op N05-A zal de kustwacht gealarmeerd worden, die indien nodig het bestrijdingsteam van RWS kan inschakelen. Dit gebeurt op basis van een Incidentbestrijdingsplan Noordzee, waarbij ook internationaal wordt samengewerkt. Zie https://www.rijkswaterstaat.nl/nieuws/archief/2021/03/incidentbestrijding-op-de-noordzee-van-losgekomen-boei-tot-olieramp
175	202100086	Indiener geeft aan dat een verkenning naar mogelijke alternatieven voor het verplaatsen van de overslaglocatie is uitgevoerd maar een verplaatsing niet is gerealiseerd, terwijl het wel in het coalitieakkoord is opgenomen. De indiener stelt de vraag: bent u het met ons eens dat de partijen die destijds hebben zitten slapen nu snel moeten ontwaken, de handen ineen moeten slaan en gezamenlijk moeten werken aan een verplaatsing?
	Antwoord:	Het overlaadstation valt niet onder deze procedure, maar is bestaande infrastructuur. De condensaatverlading moet worden uitgevoerd in overeenstemming met kaders en voorschriften van de bestaande vergunning voor het overlaadstation. De verlading in het dorp is geen wenselijke situatie, maar dit project brengt hierin geen verandering. Mogelijk dat een langere scope voor condensaatverlading leidt tot een andere kosteneffectiviteit voor verplaatsing van de condensaatverlading, maar in het kader van deze vergunning kan de verplaatsing geen rol spelen. Dit jaar zal de vergunning voor de condensaatverlading worden geactualiseerd.
176	202100067	Indiener geeft aan dat een weergave van de huidige situatie met betrekking tot beschermde onderdelen ontbreekt. Daarnaast is het onduidelijk welke database moet worden gebruikt voor de beoordeling van de projecteffecten op deze beschermde onderdelen (zoals: dieren, planten, biodiversiteit). Ook ontbreekt in H1 en H3.1 het ontwerp op hoofdlijnen van het exploitatieplan, waardoor de beoordeling van de omvang van het onderzoek en de beoordeling van het project bemoeilijkt wordt.
	Antwoord:	Per milieuaspect is in het MER de referentie situatie beschreven, daarnaast is in het MER hoofdrapport, hoofdstuk 5 het ontwerp op hoofdlijnen beschreven.
177	202100076	Indiener geeft aan dat er een mogelijkheid is om de geluidsinvoer van Seismic While Drilling (SWD) VSP's te verminderen door de ruis van de boor als geluidsbron te gebruiken. De indiener wil dat deze mogelijkheid wordt overwogen en onderzocht.
	Antwoord:	Zie Aanvulling MER, par 7.3 en 8.1.1. VSP verval.
178	202100072	Indiener geeft aan dat er een sateliethoogtemeting is die een actief radarsysteem gebruikt om het zeeoppervlak tot op de centimeter nauwkeurig te meten. De indiener vraagt zich af met dit systeem gewerkt gaat worden.
	Antwoord:	Een meetplan voor de bodemdaling zal opgesteld worden in overleg met Staatstoezicht op de Mijnen. Satellithoogtemetingen behoren tot de mogelijkheden.
179	202100085	Indiener geeft aan dat er naar verwezen wordt dat in de loop van de klimaatverandering het zinken van de Noordzee-eilanden een groot gevaar vormt. De indiener vreest dat aardgasboringen dit probleem zullen verergeren.

	Antwoord:	De bodemdaling strekt zich niet uit onder de Waddeneilanden. Zie bijlage M13, figuur 5.3 en 5.6
180	202100055	Indiener geeft aan dat getoetst moet worden of het aanboren en exploiteren van gasveld N05-A kan en mag volgens de Duitse en Europese wet- en regelgeving.
	Antwoord:	Er is getoetst van EU-regelgeving. Bovendien zijn EU-richtlijnen verwerkt in nationale wetgeving. Door te toetsen aan nationale wetgeving wordt ook getoetst aan EU-regelgeving. Zie MER, Deel 2, beoordelingskaders.
181	202100010	Indiener geeft aan dat het gebruik van giftige en gevaarlijke stoffen tijdens de productiefase moet zo laag mogelijk gehouden moet worden.
	Antwoord:	Voor stoffen die bij de productie gebruikt worden is een vergunning nodig. Deze heeft tot doel de schadelijkheid van de stoffen terug te dringen. De stoffen die nodig zijn bij de productie worden beperkt door onder andere regeneratie en hergebruik
182	202100070	Indiener geeft aan dat het gevaar voor bodemdaling en seismisch gevaar wordt geëvalueerd op basis van de verwachte compressie (verdichting) van het reservoir. De indiener geeft aan dat de bepaling van de parameters door middel van boorgatmetingen en routine kernanalyses vanwege de korte beschrijving (en mogelijke onduidelijkheden in het begrip door de Duitse vertaling) in de beschikbare documenten niet voldoende kan worden gecontroleerd. Ook ontbreekt een overweging van foutgebieden in het rapport.
	Antwoord:	Ter kennisgeving aangenomen.
183	202100069	Indiener geeft aan dat het NLWKN uitgebreide en gedetailleerde feedback op het onderzoekskader heeft gestuurd naar het Bureau Energieprojecten, maar dat blijkt dat een deel van de adviezen en/of specificaties van het NLWKN niet is uitgevoerd zoals: - Het uitvoeren van actuele veldonderzoeken op Duits grondgebied voor avifauna, zeezoogdieren en macrozoobenthos, in het bijzonder voor het NSG Borkum Riff en het door bodemdaling getroffen gebied. - Methodiek voor de uitvoering van de Natura 2000-toetsing - Omvang, inhoud en invoer van gegevens van technisch deskundige rapporten (bijvoorbeeld zeebodemdeling) - Zelfstandige Duitse vergunningsprocedure (mijnbouw, natuurbescherming) voor de winning uit aardgasvelden die in het Duitse grondgebied liggen. De initiatiefnemer heeft hiervoor tot nu toe geen aanvraag aan NLWKN voorgelegd.
	Antwoord:	1) Voor de Duitse procedure (voor de gedeveerde boringen onder Duits grondgebied) is overleg geweest over de te gebruiken onderzoeksgegevens. Hier is overeenstemming over bereikt. 2) De voorliggende vergunningsaanvraag moet voldoen aan Nederlandse wetgeving en daarom zijn voor deze m.e.r. en natuurtoets de Nederlandse eisen gevolgd. De impact van de activiteiten zijn getoetst aan Duitse standaarden. Hiermee wordt voldaan aan de eisen van het Espoo-verdrag. 3) Waar nodig is voor de Duitse procedure een second opinion of additioneel onderzoek gevraagd van Duitse deskundigen. 4) Voor de gedeveerde boringen onder Duits grondgebied wordt bij LBEG een vergunning aangevraagd conform de Duitse wetgeving.
184	202100072	Indiener geeft aan dat het Noordzee-eiland Borkum een eigen watervoorziening heeft. Als door gaswinning verzakking van het sediment van de aarde het gevolg is, zal in het ergste geval de zeewaterbel zakken richting NWN of NNW. In het ergste geval drogen de putten uit omdat de basis voor de verplaatsing van de zeewater / zoetwaterbel is ontstaan. In het meest extreme geval zou het Noordzee-eiland moeten worden bevoorrad door een vanaf het vasteland aangelegde zoetwaterleiding. Als beslisser mag u ons meest waardevolle bezit, drinkwater, niet in gevaar brengen!
	Antwoord:	Volgens het Winningsplan is er geen impact op de grondwaterwinning op Schiermonnikoog op 20 km afstand. Hetzelfde geldt voor de grondwaterwinning op Borkum. Zie Winningsplan, par 2.2.
185	202100085	Indiener geeft aan dat het risico op mogelijke schade aan zoetwaterlensen verduidelijkt moet worden en het risico van bijzondere waardevermindering uitgesloten moet worden.
	Antwoord:	Zie Winningsplan par 2.2. Wat geldt voor de drinkwatervoorziening op Schiermonnikoog geldt ook voor Borkum, aangezien de afstand gelijk is.

186	202100086	Indiener geeft aan dat het verplaatsing van het aardgascondensaat binnen vijfjaar na de huidige datum gerealiseerd moet worden.
	Antwoord:	De aardgascondensaatverlading in Roodeschool maakt geen onderdeel uit van deze vergunning. De verlading in het dorp is geen wenselijke situatie, maar dit project brengt hierin geen verandering. Mogelijk dat een langere scope voor condensaatverlading leidt tot een andere kosteneffectiviteit voor verplaatsing van de condensaatverlading, maar in het kader van deze vergunning kan de verplaatsing geen rol spelen. Dit jaar zal de vergunning voor de condensaatverlading worden geactualiseerd.
187	202100010	Indiener geeft aan dat hoofdstuk 2.6 alleen in gaat op de voor- en nadelen van de verschillende routes, maar niet op de voor- en nadelen van de verschillende platformtypes. Indiener geeft aan dat met name moet worden uitgewerkt welke verontreinigingen op welk type platform worden gebruikt en vrijkomen en welke afvalstoffen op welk type platform worden geproduceerd. Alle voorkomende materialen dienen te worden verwijderd en er mag niet worden gestort. Er moet dus rekening gehouden worden met hoeveel extra scheepsbewegingen welk platformtype veroorzaakt.
	Antwoord:	In MER, Deel 1, par 3.2 wordt ingegaan op de verschillende platformtype en geconcludeerd dat slechts het gecombineerd gaswinnings- en behandelingsplatform een realistisch alternatief is. Daarom worden de voor- en nadelen voor het milieu van de overige platformtypen niet nader uitgewerkt.
188	202100086	Indiener geeft aan dat in 2009 nabij Barendrecht een ongeluk gebeurd is met een trein, beladen met aardgascondensaat uit 'Roodeschool'. Dit ernstige ongeval heeft geleid tot een onderzoek door de Onderzoeksraad voor Veiligheid. De indiener vraagt of aangegeven kan worden wat men uit het rapport heeft geleerd en wat er aan is gedaan om te voorkomen dat het nog een keer mis gaat?
	Antwoord:	De aardgascondensaatverlading in Roodeschool maakt geen onderdeel uit van deze vergunning. De verlading in het dorp is geen wenselijke situatie, maar dit project brengt hierin geen verandering. Mogelijk dat een langere scope voor condensaatverlading leidt tot een andere kosteneffectiviteit voor verplaatsing van de condensaatverlading, maar in het kader van deze vergunning kan de verplaatsing geen rol spelen. Dit jaar zal de vergunning voor de condensaatverlading worden geactualiseerd. Incidenten die zich voor hebben gedaan bij het vervoer over het spoor, vallen onder toezicht van het ILT en niet onder het ministerie van EZK.
189	202100076	Indiener geeft aan dat in het MER-rapport (p.25) wordt aangegeven dat door mitigerende maatregelen de berekende overschrijdingen van de Nederlandse en Duitse geluidsnormen kan worden verminderd, maar dat er ook de mogelijkheid is om de geluidsinput van Seismic While Drilling (SWD) VSP's te verminderen. De indiener wil dat deze mogelijkheid wordt overwogen en onderzocht.
	Antwoord:	Zie Aanvulling MER, par 7.3 en 8.1.1. VSP vervalt.
190	202100086	Indiener geeft aan dat in het plangebied van de aardgasoverlaadlocatie meerdere objecten zijn waarbij sprake is van langdurig verblijf van groepen met verminderd zelfredzame personen (kinderen, ouderen, zieken). De indiener vraagt of men op de hoogte is van deze objecten? Aansluitend hierop vraagt de indiener, indien men hiervan op de hoogte is, waarom zijn er nooit mitigerende maatregelen genomen zijn om deze groepen te beschermen in geval van calamiteiten en incidenten?
	Antwoord:	De aardgascondensaatverlading in Roodeschool maakt geen onderdeel uit van deze vergunning. De verlading in het dorp is geen wenselijke situatie, maar dit project brengt hierin geen verandering. Mogelijk dat een langere scope voor condensaatverlading leidt tot een andere kosteneffectiviteit voor verplaatsing van de condensaatverlading, maar in het kader van deze vergunning kan de verplaatsing geen rol spelen. Dit jaar zal de vergunning voor de condensaatverlading worden geactualiseerd.
191	202100055	Indiener geeft aan dat indien aan ONE-Dyas B.V. toestemming en vergunning wordt verleend voor het aanboren en exploiteren van Gasveld NO5-A, een deel van de baten gereserveerd/besteed moeten worden om financieel bij te dragen bij het verplaatsing van het condensaat overslag station (ruim) buiten de kom van Roodeschool.
	Antwoord:	De aardgascondensaatverlading in Roodeschool maakt geen onderdeel uit van deze vergunning. De verlading in het dorp is geen wenselijke situatie, maar dit project brengt hierin geen verandering. Mogelijk dat een langere scope voor condensaatverlading leidt tot

	een andere kosteneffectiviteit voor verplaatsing van de condensaatverlading, maar in het kader van deze vergunning kan de verplaatsing geen rol spelen. Dit jaar zal de vergunning voor de condensaatverlading worden geactualiseerd.	
192	202100085	Indiener geeft aan dat mitigerende maatregelen soms ontbreken in het milieuraapport en in het hoofdrapport,
Antwoord:		Als er mitigerende maatregelen nodig zijn worden deze gepresenteerd, echter zullen niet altijd mitigerende maatregelen nodig zijn.
193	202100010	Indiener geeft aan dat moet worden gecontroleerd of oliehoudende vloeistoffen helemaal achterwege kunnen blijven.
Antwoord:		Dat is niet mogelijk, hierdoor worden de risico's op incidenten bij boringen te groot. Oliehoudende (boor-)vloeistoffen worden afgevoerd naar land voor verwerking
194	202100057	Indiener geeft aan dat niet alle gaswinning activiteiten zijn beoordeeld zoals het verwijderen van het platform.
Antwoord:		Zie MER deel 2, hoofdstuk 9.4.6 effecten natuur ontmantelingsfase
195	202100085	Indiener geeft aan dat niet alle getroffen eilanden bij de procedure zijn betrokken. De eilandgemeenschap van Juist ziet hun zorgen getroffen en is dienovereenkomstig betrokken te zijn bij het proces. Indiener geeft aan dat de eilandgemeenschap Juist uitdrukkelijk vraagt om een toekomstige onafhankelijke overweging van hun zorgen door middel van passende deelname.
Antwoord:		Er zijn meerdere gesprekken gevoerd met de burgermeesters van de meest nabij gelegen eilanden en er zijn informatiemarkten gehouden om de bewoners van deze eilanden in te lichten.
196	202100085	Indiener geeft aan dat ONE-Dyas het goede voorbeeld wil geven door samen met klanten een leidende rol op zich te nemen op het gebied van innovatie en duurzame ontwikkeling. De indiener vindt dat de geplande gaswinning fundamenteel in tegenspraak is met de verklaring waar ONE-Dyas aan werkt, "Onderdeel van de oplossing voor een duurzamere samenleving nu en in de toekomst" (vgl. Wabo-goedkeuring, p.64)
Antwoord:		Zie Aanvulling MER, hfdst 2, gaswinning is nog nodig tijdens de energietransitie
197	202100076	Indiener geeft aan dat op pagina 13 van de onderzoeksdocumentatie te zien is dat er maximaal twaalf boorgaten (primair en achteraf) worden uitgevoerd binnen de Nedersaksische kustzee van de Bondsrepubliek Duitsland. De huidige planning en daaropvolgende implementaties zijn echter gebaseerd op de geplande acht primaire directionele putten. De indiener geeft aan dat ook de alternatieve boringen moeten worden meegenomen als die al in het lopende proces worden goedgekeurd en dat deze dezelfde intensiteit moeten hebben als de primaire putten in het MER-rapport.
Antwoord:		Er wordt een UVP opgesteld voor de gedeveerde boringen onder Duits grondgebied. Deze zal voor de zomer ingediend worden.
198	202100010	Indiener geeft aan dat op pagina 13 van het scoping verslag wordt verwezen naar een technisch verklarend rapport van de projectontwikkelaar dat zou zijn bijgevoegd. De indiener geeft aan dat dit verslag ontbreekt en dat dit het algemene participatieproces beïnvloedt.
Antwoord:		Het scoping document is onderdeel van de procedure die ONE-Dyas in Duitsland doorloopt. Dit document is geen onderdeel van onderhavige procedure in Nederland.
199	202100057	Indiener geeft aan dat voor een gedegen proces tijd moet worden ingeruimd en dat dat nu niet het geval was omdat de periode om bezwaar op te stellen volledig in de zomervakantie viel. De indiener wil dat deze periode met 1,5 maand verlengd wordt.
Antwoord:		Alhoewel er geen wettelijke verplichting is om rekening te houden met schoolvakantie, zal worden voorkomen dat een periode voor indienen van zienswijze volledig in de zomervakantie valt. In dit geval liep de periode om zienswijzen in te dienen van 23 april 2021 tot en met 3 juni 2021 en daarmee niet in de zomervakantie. . De termijn voor het openstellen voor zienswijzen is wettelijk bepaald op zes weken. Verlenging van deze termijn is niet mogelijk.
200	202100010	Indiener geeft aan dat voor het goedkeuringsproces een inschatting gemaakt moet worden van de hoeveelheid gas die naar verwachting zal worden afgefakkeld. Op basis van deze schatting wordt bij goedkeuring een grenswaarde vastgesteld. Deze

		moet worden aangepast aan de reeds bestaande, veel te hoge vervuiling van de Noordzee. De uitvoeringsvarianten moeten onafhankelijk van economische factoren worden gecontroleerd en geïmplementeerd.
	Antwoord:	De hoeveelheid te fakkelen gas wordt geminimaliseerd door zoveel mogelijk te testen via de productie installatie. De daadwerkelijke hoeveelheid is sterk afhankelijk van het reservoir en moeilijk bij voorbaat in te schatten.
201	202100024	Indiener geeft aan dat ze vanwege gezondheidsredenen (chronische bronchitis, astma) een tweede huis op Borkum hebben en dat de gaswinning de volgende angsten veroorzaakt. 1. Verhoogde luchtvervuiling door booreilandoperaties, affakkelen van gas en het verkeer van feederschepen naar de boorplatforms 2. fundamentele aantasting van Borkum als kuuroord 3. Aantasting van het toerisme en daarmee waardeverlies van ons eigendom 4. Risico op aardbevingen en de daaruit voortvloeiende waardevermindering van ons vastgoed (vgl. Provincie Groningen)
	Antwoord:	1. Alle emissies naar lucht zitten ruim onder de norm. Zie MER, deel 2 hfdst 7, en bijlagen 7 en 8. 2 en 3. In het MER, deel 2, hfdst 16 toerisme zijn alle effecten die impact kunnen hebben op het toerisme verzameld. Door aanpassing VKA komt het platform ongeveer 850 m dichterbij de kust te staan. Dit heeft geen impact op de effecten op het toerisme. 4. Volgens het rapport van Deltares (M13) is de kans op aardbevingen verwaarloosbaar. Dit wordt geconcludeerd op basis van de voorgeschreven DHAIS methode in aanvulling met extra gegevens van recente en Duitse putten. Desondanks is berekend wat de maximale magnitude is die de breuken in de ondergrond kan veroorzaken, namelijk meer dan 2.5 M. In die gevallen wordt een score toegekend. Op basis van deze score komt het risico van aardbevingen bij N05 uit in de risicocategorie I.
202	202100064	Indiener heeft als bijlage bij zijn zienswijze de eerder ingediende zienswijze op de Mededeling bijgevoegd.
	Antwoord:	De zienswijzen op de Mededeling zijn beantwoord in Nota van Antwoord zienswijzen, Mededeling voornemen Milieueffectrapport Gaswinning N05-A, 30 juli 2020, Kenmerk: 20208795
203	202100010	Indiener vindt dat bij het schoonmaken van het platform eerst gecontroleerd moet worden of het platform op land gedemonteerd en gereinigd kan worden. Daarnaast geeft de indiener aan dat de effecten met betrekking tot de afsluiting van het boorgat getoond en gecontroleerd moeten worden. De hinder voor de omringende natuur moet hierbij tot een minimum worden beperkt. De indiener wil graag dat de maatregelen parallel worden uitgevoerd zodat het tegelijk gemonitord kan worden. Daarnaast dient voor aanvang van de bouwwerkzaamheden een contactpersoon of rechtsopvolger voor de fase van het beëindigen van de aardgasproductie te worden aangewezen, die verantwoordelijk is voor schade bij het stilleggen van de aardgasproductie en alle daarbij behorende maatregelen.
	Antwoord:	Het platform wordt na beëindiging van de productie volgens de dan geldende regelgeving verwijderd. Uitgaande van een voortschrijdende aanscherping van regelgeving ter bescherming van de natuur en verdere ontwikkeling van de techniek, is het niet opportuun nu reeds voorschriften vast te stellen voor een activiteit zo ver in de toekomst.
204	202100085	Indiener vindt dat de aspecten met betrekking tot klimaat- en milieubescherming veel uitgebreider moet worden onderzocht.
	Antwoord:	Zie aanvulling MER, hoofdstukken 3 tot en met 6, voor aanvullend onderzoek met betrekking op natuur aspecten
205	202100056	Indiener vindt dat de emissies ook buiten het anders geldende specialistische recht beoordeeld moeten worden.
	Antwoord:	Het heeft geen toegevoegde waarde om emissies te beoordelen anders dan volgens de geldende regels, normen en wetten. In de besluitvorming is immers geen ruimte om hiervan af te wijken
206	202100010	Indiener vindt dat het type platform gekozen moet worden op basis van de impact op het milieu. Met name moet worden uitgewerkt welke verontreinigingen op welk type platform worden gebruikt en vrijkomen en welke afvalstoffen op welk type platform worden geproduceerd. Alle voorkomende materialen dienen te worden verwijderd en

		er mag niet worden gestort. Er moet dus rekening gehouden worden met hoeveel extra scheepsbewegingen welk platformtype veroorzaakt.
Antwoord:		Onduidelijk wat bedoeld wordt. Het platform wordt ontworpen voor de functie die het moet vervullen. Tegelijkertijd wordt gekeken hoe de impact op milieu en natuur beperkt kan worden door bijvoorbeeld emissies te verminderen.
207	202100010	Indiener vindt dat moet worden bekendgemaakt hoe het gas aan het eind van de productiefase wordt gecompriemd en onder druk wordt gebracht
Antwoord:		Zie MER, Deel 1, par 2.4.2: compressie. Om het gas in de toekomst op de gewenste druk te brengen is compressie voorzien. Deze wordt elektrisch aangedreven.
208	202100010	Indiener vindt dat ongevalrisico's van elk platform moeten worden vermeld en de effecten moeten worden bekeken. Daarnaast geeft de indiener aan dat de projectontwikkelaar een uitgebreide beschrijving moet geven van de te gebruiken productie installatie (bouwjaar, constructie, enz.) om het risico op een ongeval opnieuw te analyseren. Dit moet gebeuren met het oog op hergebruik van een bestaand platform. Het verhoogde risico op ongevallen door materiaalmoetheid in oudere productiefaciliteiten in de zoute omgeving is hierdoor te zien.
Antwoord:		Er is geen sprake van hergebruik van een oud platform. Bij de nieuwbouw van het platform wordt rekening gehouden met de verwachte levensduur. Hierop wordt het platform gecertificeerd. Onderdeel van de certificering is een regelmatige inspectie op de constructie van het platform om de integriteit te waarborgen.
209	202100010	Indiener vindt dat de effecten op milieu en omgeving moeten worden aangevuld met mogelijke en onvoorziene gebeurtenissen, zoals: <ul style="list-style-type: none"> • Lekkende gasleidingen; • Landschap schade door het boorplatform en het affakkelen van gas; • Langdurige verstoring van andere economische gebieden in het gebied van het boorplatform (zandwinning, windpark op zee); • Extra druk op het Noordzee-ecosysteem door toegenomen scheepvaart en vliegverkeer;
Antwoord:		<ul style="list-style-type: none"> • lekkende gasleidingen: Voor de kans op lekkage van de pijpleiding is een risicoanalyse opgesteld. Zie Aanvulling aanvraag pijpleiding N05A-7-10-0-70030-01-05 Risk assessment dropped object analysis_signed en MER, bijlage M12c. Het risico wordt gemitigeerd door de pijpleiding te begraven of steenstort toe te passen. Hierdoor blijft het risico onder de geldende normen. De effecten van een eventuele lekkage zijn beschreven in MER, Deel 2, paragraaf 14.3.3. • Landschapsschade door het boorplatform en het affakkelen van gas: Zie MER deel 2 hoofdstuk 11 landschap. De landschappelijke verstoring door het boorplatform en het fakkelen worden beoordeeld als licht negatief, omdat enige verstoring niet valt uit te sluiten, hoewel het boorplatform beperkt zichtbaar is en slechts een zeer gering deel van de horizon beslaat. • Langdurige verstoring van andere economische gebieden in het gebied van het boorplatform (zandwinning, windpark op zee): Zie MER deel 2 hoofdstuk 13 andere gebruiksfuncties van het gebied. De activiteiten leveren beperkt hinder op voor andere activiteiten in het gebied, met name tijdens de aanleg en de boorfase. Tijdens de productiefase is de veiligheidszone verboden gebied voor andere gebruikers. • Extra druk op het Noordzee-ecosysteem door toegenomen scheepvaart en vliegverkeer: Zie aanvulling MER hoofdstuk 5 stikstofdepositie, MER deel 2 hoofdstuk 9 natuur en Zie MER, bijlage M9, par 6.2.2.1. en 6.2.1.3 Doordat zoveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van de scheepvaartroute is er nauwelijks sprake van toename ten opzichte van het bestaande verkeer. Hetzelfde geldt voor helikopters.
210	202100010	Indiener vindt dat de reikwijdte van het onderzoek moet worden uitbereid voor het aspect lichtemissies. De effecten van licht kunnen namelijk milieuschade veroorzaken in dit gevoelige deel van de zee. Daarnaast is de komst van lichtbronnen voor de aangrenzende eilanden een andere storende factor die een cumulatief effect heeft met de verlichte offshore installaties.
Antwoord:		Het platform wordt onbemand geopereerd, waardoor lichtemissies beperkt worden tot navigatieverlichting. De lichtuitstraling naar buiten wordt eveneens zoveel mogelijk beperkt. Zie MER, deel 2, par 9.4.3.5 en 11.4.2

211	202100010	Indiener vindt dat onderzocht dient te worden hoe een verlaging van de eilanden in combinatie met de zeespiegelstijging de waterstanden en de stormvloedveiligheid van de eilanden beïnvloedt.
	Antwoord:	De bodemdaling strekt zich niet uit onder de Waddeneilanden en ook niet daar voorbij. Zie bijlage M13, figuur 5.3 en 5.6 en Winningsplan hoofdstuk 6.
212	202100072	Indiener vraagt hoe hoog de winning van kwik is en hoe deze wordt verwijderd.
	Antwoord:	Voor aanvang van productie is geen goede inschatting te maken van de hoeveelheid kwik die gewonnen wordt. Het geplande actief koelfilter zal ook een groot deel van het kwik opvangen. Zie Aanvulling MER, par 7.4.1.
213	202100086	Indiener vraagt of de minister heeft gesproken met de gemeente, de provincie en Noordgastransport, zoals hij antwoordt in de brief ah-tk-20182019-855, ISSN 0921 - 7398, zie bijlage 3? De indiener ontvangt graag alle verslagen, actiepunten en afspraken.
	Antwoord:	Zoals is aangegeven in de brief aan de Tweede Kamer konden vanuit het Nationaal Programma Groningen (NPG) financiële middelen worden gevraagd om de verplaatsing mogelijk te maken. De gemeente Het Hogeland heeft er echter voor gekozen geen bijdrage uit het NPG te vragen voor de verplaatsing.
214	202100086	Indiener vraagt of men kan beamen dat een treinongeval met ketelwagons met aardgascondensaat kan gebeuren?
	Antwoord:	Transport van aardgascondensaat is geen onderdeel van onderhavige procedure. Het transport valt onder toezicht van de Inspectie Leefomgeving en Transport namens de minister van Infrastructuur en Waterstaat.
215	202100086	Indiener vraagt of men op de hoogte is van de grote bezorgdheid van inwoners van de Provincie Groningen die in de dorpen en steden wonen waar de trein met het aardgascondensaat doorheen rijdt?
	Antwoord:	Transport van aardgascondensaat is geen onderdeel van onderhavige procedure. Het transport valt onder toezicht van de Inspectie Leefomgeving en Transport namens de minister van Infrastructuur en Waterstaat.
216	202100086	Indiener vraagt of men op de hoogte is van de treinongevallen op het traject Roodeschool-Groningen?
	Antwoord:	Transport van aardgascondensaat is geen onderdeel van onderhavige procedure. Het transport valt onder toezicht van de Inspectie Leefomgeving en Transport namens de minister van Infrastructuur en Waterstaat.
217	202100086	Indiener vraagt om een overzicht van alle geldende en actuele veiligheidsplannen van Noorgastransport.
	Antwoord:	De NGT leiding is geen onderdeel van deze procedure, maar van bestaande infrastructuur. Het Staatstoezicht op de mijnen (Sodm) is belast met het toezicht en handhaving voor de aardgascondensaatverlading . De door de indiener gevraagde documenten zijn reeds opgenbaar gemaakt door SodM bij een besluit op een Wob-verzoek (kenmerk: 21311452). De stukken zijn te vinden op https://www.sodm.nl/documenten/wob-verzoek/2022/02/21/besluit-wob-verzoek-inzake-de-resultaten-van-sodm-inspecties-op-de-locatie-roodeschool-van-noordgastransport
218	202100086	Indiener vraagt waarom er vanuit Den Haag het deel dat benodigd is voor de verplaatsing van het overlaadstation niet rechtstreeks aan Het Hogeland uitgekeerd wordt in plaats van dat de verdeling door de lagere overheden zelf moet worden geregeld?
	Antwoord:	Zoals is aangegeven in de brief aan de Tweede Kamer konden vanuit het Nationaal Programma Groningen (NPG) financiële middelen worden gevraagd om de verplaatsing mogelijk te maken. De gemeente Het Hogeland heeft er echter voor gekozen geen bijdrage uit het NPG te vragen voor de verplaatsing.
219	202100067	Indiener vraagt waarom geen vibrerende seismiek wordt overwogen in plaats van airgun seismiek. De indiener geeft aan dat Mariene vibrators in 2021 voor veldproeven waren gepland, en dat het aanhouden van de grenswaarden niet voldoende is volgens het BMU-geluidsbeschermingsconcept. De "best beschikbare technologie" moeten gebruikt worden om de geluidsemisatie zoveel mogelijk te verminderen (vgl. Hfst.

		4.3 van het scopingdocument). De indiener vindt dat in het MER-rapport geteste alternatieven voor seismische luchtwapens gepresenteerd moeten worden.
	Antwoord:	Zie Aanvulling MER, par 7.3 en 8.1.1. VSP vervalt.
220	202100072	Indiener vraagt wat de reactietijd is van de specialforces in het geval van een blowout preventer die niet kan worden gesloten ?
	Antwoord:	Zie MER, deel 2, par 14.4.4. Dit systeem van de Blow-Out-Preventer (BOP) bestaat uit meerdere afsluiters. De kans dat ze allemaal falen is klein. In dat geval zijn er doodpompaansluitingen aanwezig. Deze worden handmatig bediend.
221	202100072	Indiener vraagt welke maatregelen/middelen er zijn voor een blow-out en hoe lang het duurt om de blow-out te sluiten.
	Antwoord:	Zie MER, deel 2, par 14.3.2 en 14.4.4. Er zijn diverse maatregelen om een blow-out te voorkomen, waaronder een Blow Out Preventer, een subsurface safety valve en doodpompapparatuur. De benodigde tijd voor het sluiten van een blow-out is afhankelijk van de ernst van de situatie. De kans op een blow-out is 1 op de 2778 (exploratie)boringen.
222	202100086	Indiener vraagt zich af hoe groot de toename van de gasverwerking door Noordgastransport en dus de toename van de hoeveelheid aardgascondensaat is door de gaswinning door ONE-Dyas.
	Antwoord:	Er is geen aanpassing van de vergunningen van Noordgastransport benodigd, de hoeveelheden vallen binnen de bestaande vergunningen. De toename is daarmee niet relevant.
223	202100086	Indiener vraagt zich af of de toename van de gasverwerking door Noordgastransport en de toename van de hoeveelheid aardgascondensaat door de gaswinning van ONE-Dyas leidt tot een aanpassing van de vergunningen van Noordgastransport.
	Antwoord:	Er is geen aanpassing van de vergunningen van Noordgastransport benodigd, de hoeveelheden vallen binnen de bestaande vergunningen.
224	202100072	Indiener vraagt zich af of er een herziening komt op basis van beoordelingen van het UNECO Werelderfgoed Waddenzee, en een intrekking van de naam en opschorting van financiering.
	Antwoord:	De activiteiten zullen geen negatieve impact hebben op de Waddenzee. Zie MER, bijlage M9 par 7.5
225	202100072	Indiener vraagt zich af of globale geodetische veranderingen in de zoet- /zeewaterbel uit te sluiten zijn.
	Antwoord:	Volgens het Winningsplan is er geen impact op de grondwaterwinning op Schiermonnikoog op 20 km afstand. Hetzelfde geldt voor de grondwaterwinning op Borkum. Zie Winningsplan, par 2.2.
226	202100086	Indiener vraagt zich af over welke vergunningen Noordgastransport beschikt?
	Antwoord:	De NGT leiding is geen onderdeel van deze procedure, maar van bestaande infrastructuur.
227	202100086	Indiener vraagt zich af wat de toename van de gasverwerking door Noordgastransport en dus tot een toename van de hoeveelheid aardgascondensaat betekent voor de locatie in Roodeschool?
	Antwoord:	De gasverwerking door NGT is geen onderdeel van onderhavige procedure, maar bestaande infrastructuur. Er zijn geen aanpassingen aan Noordgastransport en het overlaadstation benodigd.
228	202100072	Indiener vraagt zich af welke kennis men heeft gekregen/ontvangen over de olie/gasplatforms waar nog steeds 1000 liter gas/methaan per seconde ontsnapt en zich verspreidt in de Noordzee.
	Antwoord:	Het platform is ontworpen om restgassen op te vangen, te comprimeren en terug te voeren in het systeem. Hierdoor wordt de emissie van methaan gereduceerd.
229	202100072	Indiener vraagt zich af welke reactietijd de bevolking van Borkum heeft om de schade aan het eiland te minimaliseren en/of evacuatiemaatregelen te nemen als het niet lukt om de kick te stoppen en er een uitbarsting plaatsvindt.
	Antwoord:	Zie MER bijlagen M12d en M12e voor de verspreiding van olie bij een blow-out. Er komt geen olie bij Borkum.

230 202100108	Indiener wil een verzoek indienen wanneer de overslaginstallatie in Roodeschool niet wordt verplaatst, een onderzoek te doen naar de uitstoot van de locomotief die het transport van het aardgascondensaat verzorgt op het terrein van Noordgastransport in Roodeschool. Aangezien de uitstoot van deze locomotief direct merkbaar is in de omgeving en hoogstwaarschijnlijk meetbaar en ongezond voor de omwonenden. Hierbij moet voldaan worden aan de roet- en NOx-limieten die in lijn zijn met Stage V, welke aansluit bij de eisen voor milieuzones in binnensteden.
Antwoord:	Het overlaadstation is geen onderdeel van deze procedure, maar van bestaande infrastructuur. Door afvoer van het gas via leiding van Noordgastransport (NGT) wordt bestaande infrastructuur gebruikt, wat de milieu impact van het project op het gebied van gas afvoer minimaliseert. ONE-Dyas voert actief gesprekken met stakeholders over de effecten en de kansen van dit voortgezet gebruik De aardgascondensaatverlading in Roodeschool maakt geen onderdeel uit van deze vergunning. De verlading in het dorp is geen wenselijke situatie, maar dit project brengt hierin geen verandering. Mogelijk dat een langere scope voor condensaatverlading leidt tot een andere kosteneffectiviteit voor verplaatsing van de condensaatverlading, maar in het kader van deze vergunning kan de verplaatsing geen rol spelen. Dit jaar zal de vergunning voor de condensaatverlading worden geactualiseerd.
231 202100086	Indiener ziet op de overlaadlocatie in Roodeschool vaak slechts één medewerker de verladingen verrichten. De Indiener vraagt zich af wat er gebeurt als deze medewerker onwel wordt? Hoe veilig is het werken op deze locatie door één persoon?
Antwoord:	Het Staatstoezicht op de mijnen houdt toezicht op de uitgevoerde activiteiten. Dit jaar zal de vergunning voor het verladingstation worden geactualiseerd.

Bijlage Zienswijzenindex

Zienswijzennummer	Volgnummer
202100066	98, 100, 64
202100049	113, 99, 41
202100067	110, 108, 104, 102, 39, 219, 144, 176
202100044	106, 112, 110, 113, 115, 7, 8, 3, 25, 164, 35, 36
202100045	66, 111, 1, 109, 110, 6, 69, 5, 92, 157, 3, 93
202100046	1, 110, 8
202100048	113, 156, 96, 5, 32, 172, 26, 146
202100050	101, 1, 115, 9, 51, 72, 45
202100052	8
202100053	8, 153, 15
202100055	1, 6, 8, 153, 34, 44, 23, 180, 191, 171
202100056	1, 110, 103, 205, 67, 149, 74
202100057	105, 106, 111, 112, 109, 110, 104, 102, 155, 147, 135, 19, 24, 124, 130, 194, 90, 65, 127, 40, 132, 134, 136, 145, 126, 167, 148, 129, 140, 119, 125, 29, 199
202100036	101, 111, 1, 110, 113, 156, 7, 69, 92, 157, 3, 2, 93
202100037	66, 101, 111, 1, 110, 113, 156, 7, 69, 92, 157, 3, 11, 2, 93
202100040	8, 153
202100041	66, 101, 111, 1, 110, 113, 156, 7, 69, 92, 157, 3, 11, 2, 93
202100007	1, 7, 8, 14
202100064	82, 81, 86, 89, 88, 46, 91, 202
202100065	113, 92, 84
202100068	102, 116
202100069	66, 12, 107, 103, 183, 123, 48
202100070	66, 182
202100072	154, 156, 7, 69, 94, 68, 47, 80, 166, 120, 117, 97, 184, 22, 221, 21, 50, 150, 220, 229, 151, 212, 163, 225, 178, 162, 228, 85, 174, 224, 42
202100010	105, 101, 111, 1, 109, 154, 110, 113, 156, 114, 82, 70, 96, 94, 152, 103, 73, 76, 53, 33, 121, 165, 208, 209, 142, 200, 181, 203, 160, 37, 18, 198, 79, 78, 77, 211, 161, 210, 206, 207, 169, 193, 173, 137, 187
202100075	66, 101, 111, 1, 110, 113, 10, 156, 7, 102, 9, 69, 94, 92, 3, 11, 2, 93, 83, 138
202100076	106, 66, 101, 111, 109, 108, 156, 7, 103, 155, 122, 170, 189, 141, 128, 197, 168, 177, 143
202100077	66, 101, 111, 1, 110, 113, 6, 10, 156, 9, 69, 92, 157, 3, 2, 93
202100078	8
202100080	7, 8
202100081	101, 111, 1, 110, 113, 6, 69, 94, 92, 3, 11, 2, 93, 158, 20
202100085	12, 1, 109, 113, 69, 70, 94, 92, 68, 195, 28, 131, 118, 71, 185, 139, 27, 204, 196, 87, 16, 192, 179
202100086	8, 153, 54, 59, 186, 218, 213, 61, 62, 63, 55, 159, 56, 57, 30, 49, 13, 58, 227, 222, 223, 226, 60, 217, 231, 38, 175, 190, 216, 214, 215, 188
202100087	8

Zienswijzenummer	Volgnummer
202100019	31
202100088	8
202100108	1, 8, 230
202100110	8
202100111	8
202100112	8
202100113	105, 66, 12, 110, 113, 102, 81, 98, 96, 107, 103, 17, 75, 52
202100433	8
202100434	8, 43
202100021	94, 68, 133
202100024	95, 201
202100026	113, 98
202100030	4
202100035	105, 1, 112